Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 11 (15634) | 1981 оной январиин 14, среда | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

ШАНДА ХҮРТЭБЭ

ЛВРЗ-гэй зэд шудхалгын, шаратна, модельно, инструментальна, вагон-хабсарлалгын цехүүдэй, 80 гаран бригаданууд хүдэлмэрийн коллективүүд, 1000 гаран хүдэлмэришэд КПСС-эй XXVI съездые угтуулан дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, ажалдаа эрхим үрэ дүн туйлаһан байна. Тэдэнэр арбадахи табан жэлэй түсэбүү-дые болзорһоонь урид дүүргэжэ, шэнэ 1981 ондо орһон юм.

Һаяхан заводой үйлэдбэриин олон түрүүлэгшэдэ «Ардын табан жэлэй ударнигай» гэһэн хүндэтэ тэмдэгүүд барюулагдаба. Шагналда хүртэгшэдэй тоодо «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн конкурсдо нэгэтэ бэшэ илажа гараһан Ажалай Алдар Солын III шатын ордено нэрэлжэ, токарьнууд К. С. Муликов, В. У. Карчевский, модельщик Р. Б. Конечных, модельщик П. С. Листенко, түмэршэ дархан Ж. Р. Бадмаев болон бусад оролсоо.

В. БАГОНИН.

ҮНДЭР УЯЛГА АБТАҺА

Улаан-Үдын ВЛКСМ-эй табан жэлэй ойн нэрэмжэтэ приборой бүтээлгын заводой партийна комитет Виктор Ефимович Красновой хүтэлбэрилдэг слесарь, токарьнуудай бригада, Галина Алексеевна Хунгуреевагай хүтэлбэрилдэг участогой коллективүүдэй хүсэлэнгүй һайнаар шалгарба. Энэ коллективүүд 11-дэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ тухай социалис уялгануудые абаба.

Виктор Ефимович Красновой бригадада арбан тоо-һоо хүдэлмэрилдэг. Тэдэнэр хүлтэдөө уран гартайнууд. Эгээн харюусалгатай хүдэлмэри, шэнэ эд бараа гаргалга тэдэнэй даалгадаг юм. Бригадынхид хэдэн жэлэй туршада нэгэдэмэл нарядаар хүдэлмэрилжэ байна. Үнгэрһэн жэлэй болон арбадахи табан жэлэй даабари бригадынхид болзорһоонь урид дүүргэбэ. Харин энэ жэлэйнгээ түсэбые нэгэ болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Галина Алексеевна Хунгуреевагай хүтэлбэрилдэг участогой коллектив заводойнгоо түрүүшүүлэй нэгэн юм. Тус коллективэй һара бүри социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлдэг. Участогой хүдэлмэришэд энэ жэлэйнгээ түсэбые Агууехэ Октябриин 64 жэлэй ойн үдэр хүрэтэр дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай.

Заводой бүхы цехүүдтэ энэ жэлэй социалис уялганууд баталагдан абтана.

Д. ЦЫБЕНОВ.

ХҮҮРГЭШЭДЭЙ АЛХАМУУД

Хүүргэ барилгын 34-дэхи отрядай Николай Михайловичай Горбуновой хүтэлбэрилдэг комплексно бригада шагналгада угтэхэ болоһон Забайкалиин ашатидай комбинат шадар Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр татагдаха шэнэ хүүргын түмэр хубинуудые холбожо эхилбэ. Энэ жэлдэ хүүргэ баригшад хоёр мянган зуун тонно түмэр хэрэгсэлнүүдые хабсарха даабаритай юм. Николай Михайлович Горбуновой бригада шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн, шанга эршэтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Тус коллектив отряд дотороо ажалаа аша үрэтэйгөөр эмхидхэхэ талаар жэшээ харуулдаг юм. Бригадна подрядта ороһоор үнинэй. Абаһан даабаринуудаа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Бригадынхид 1980 оной, мүн табан жэлэй түсэб бүхыдэнь болзорһоонь урид бэелүүлээ.

Хүүргэ баригшад КПСС-эй XXVI съездые ажалай шэнэ туйлалтануудаар угтаха гэжэ шиидэнхэй.

Манай корр.

ХОЁР БРИГАДА ТҮРҮҮЛНЭ

Ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын Хяагтын районой үйлэдбэриин управлениин оёдолшод социалис мүрысөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһаар үнинэй юм.

— Оёдолшодой олонхинь табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэв. КПСС-эй XXVI съездые ажаллаа үри ехэ амжалтануудые туйлан угтахын тула хүдэлмэринтгөө эршые улам шангадхана, — гэжэ энэ управлениин начальник В. А. Попов хэлэнэ.

Оёдолшодой дундаһаа хоёр бригада түрүүлнэ, ажалай ветеранууд Тамара Николаевна Хабидулина, Клара Илларионовна Кутневская гэгшэд толгойлно. Орожо ерэлдэмни хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байгаа һэн. Оёдолой машинануудай жэгдэ аблан жиняна. Наала талаань хубиингаа табан жэлые дүрбэн жэл соо дүүргэһэн Надежда Дондоковна Цыдыпова һууна. Антонина Николаевна Цыремпиловатай тэрэ мүрысэдэг. «Социалис мүрысөөнэй илагша» гэһэн тэмдэгээр нэгэнтэ бэшэ хоюулан шагнагдаһан, коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Н. Д. Цыдыпова 12 жэлдэ хүдэлнэ, 11 жэлынь — бригадир. Бригададань һурган хүмүүжүүлгэ һайнаар табяатай. Дунда һургуули дүүргэһэн басагад эндэ олоороо ерэдэг. Тэдэ залуушуулые хүмүүжүүлгэ бригадын бүхы гэшүүдэй харюусалгата хэрэг болонхой. Ира Соколовская, Нина Ваганова, Света Жарникова гэгшэд бэе даагаад мүнөө хүдэлдэг болонхой. Тэдэнэр даабаряа үдэр соонь дүүргэхэһээ гадна, шэлэһэн энэ мэргэжэлээ дуратайгаар шудална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Д. Цыдыпова.

Е. СУРМАЧАЙ фототекст.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ — ШАНГА ШАЛГАЛТА

Манай фотокорреспондент Н. Дригеновэй буулгаһан зураг дээрэ Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү тугалшад Арина Панкратовна Белых, Ульяна Панкратовна Федорова, Васса Лукьяновна Лоскутникова, Пелагея Николаевна Гаврилова гэгшэдые харанат. Эдэ эхэнэрнүүд мал ажалда туд тудтаа гуша гаран жэлдэ хүдэлһэн, айхабтар ехэ дүй дүршэлтэй зон юм. Тиимэһээл нарай тугалнуудые абажа тэнжээхэдээ бэрхэнүүд ааб даа. Эдэмнай барандаа «Коммунис ажалай ударник» нэрэ зэргэтэй.

Мүнөө үбэлэй хүнгэн бэшэ хаһада эдэнэр хамаг хаба шадалаа гаргажа, ниитын мал гарзалуулхагүйн түлөө бүхы оролдолгоёо зорюулжа байна.

ТҮРҮҮШЫН ХУРЬГАД МААРАЛДАБА

Янгинама хүйтэн январь һарын нэгэ үглөгүүр Цырен-Дулма Найдановагай отарада хүрэжэ ерэбэбди. Ямаршье сагта энээгүүр ябахада, бүхы юумэнь гуримтай, ябтаб гэмэ зохид байдаг юм. Мүнөөшье тиимэрхүүл байгаа һэн.

Өөртэйнь хонидой хотон соо уулзаа һэмди. Түрүүшын хурьгад «адхаржа», хонишод сүлөө забгүй болошонхой. Хонин хурьгадайнь байра халуун намарһаа һайса бэлдэгдэнхэй, үглүү булангуудынь шэглэгдэһэн, сонхонуудынь шэллэгдэһэн, бага ехэ таһалгануудые хэдэг хаалганууд бэлэн, сагаадагданхай. Хашаа соонь, үбһэ, һолоомо, зеленко һурилоотэй, хонидто хүсэд хүрэхэ тэжээл зоожо асарагданхай, хохир обоологдонхой харагдана. Хонидые илгажа эдеэлүүлхэ олон таһалгатай хорёонууд соо хобто, хобоонууд табигданхай.

Хонишоной гэртэнь орохододо баһал бүхыдөө гуримтай, тусхай самбар дээрэ тэдэнэрэй абаһан социалис уялга, хүдэлмэриин гурим, тэжээлэй рацион гэхэ мэтэ зохидоор бэшэгдэһэн харагдана.

— Мүнөө бидэндэ харюусалгатай хаһа хүрэжэ ерэбэ. Хурьгад гээшэ һүни үдэргүй гаража, ээлжээгээр һахижа захалаабди, — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ тэрэ эхэ хонин бүриһөө хурьга абаха зорилготой. Хурьган бүхэниие 22 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй болгоод, эхэһээнь һалгааха, хонин бүриһөө дунда зэргээр гурбан килограммһаа дээшэ нооһо хайшалха гэжэ тэрэ съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялга соогоо бэшэнхэй.

— КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр хурьгаднай һубарилдахань лэ гээшэ. Тиимэһээ тэдэниие бултыень бүрин бүтэнөөр абажа, түлжүүлхэ шухала зорилгоёо би һайнаар ойлгоноб. Хаба соогоо оролдохоб, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэб, — гэжэ хонишон маанадые найдуулаа һэн.

Ц-Д. Найданова районой түрүү хонишод — зуутан Даба Гармаевич Цыбиковэй, Бато-Цырен Данзановай баян дүршэлые өөрынгөө ажалда халан абадаг заншалтай юм.

Һаяшаг совхозой хүтэлбэрилэгшэд түл абалгада отарануудай хэр зэргээр бэлдэһыень шалгажа үзэхэдөө, энэ хонишоной отарада эрхим сэгнэлтэ үгөө һэн. Мүн эхэ хонидойнь хүсэ тамирай һайн байһаниень тэмдэглээ.

Мүнөө Цырен-Дулма Найданова шэнэ жэлэй түрүүшын арбан хоног соо табин гаран хурьгадые абаад, бүрин һайнаар түлжүүлжэ байна.

М. ОГЛЫ.
Яруунын районой Нарһатын совхозой директорэй орлогшо.

ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛНЭ

Онохойн модоной комбинадай транспортна участогай хүдэлмэришэд Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой хонишон Иннокентий Михайлович Евсюковто шефскэ туһаламжа үзүүлжэ байдаг юм. Тиимэһээ участогай хүдэлмэришэд тэрэ хонишоной ажал хэрэг тухай һайса мэдэхэ.

Үнгэрһэн зунай, намарай үедэ комбинадай хүдэлмэришэд набшаһата тэжээл бэлэдхээд, түлеэ, хибэдэһэ гэхэ мэтые отара дээрэ зөөһэн байна. Тиигээд тэдэнэр И. М. Евсюковой харууһалдаг хонидой байра дээрэ уһа халаадаг түхеэрэлгэ тодхоһон юм.

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ хүндэ хүшэр байдалда үнгэржэ байнхай. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн зунай ган гасуурһаа уламжалан, олон ажахынуудта малай тэжээл багаар бэлэдхэгдээ. Тиимэһээ транспортна цехэй хүдэлмэришэд мүнөө 25 тонно шэлбүүһэ бэлдэхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, районойнгоо промышленна предприятинуудай түлөөлэгшэдые хүдөө ажахынхидта туһалхыень уряалба.

Ц. ЦЫБАНОВ.

ШАХАМАЛНУУД ҺАЙСА ТАРГАЛУУЛАГДАНА

Совхозоймнай малшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын һарада гүрэндэ тушаахаар 200 эрэ хашарагуудые шахажа байнхай. Үхэршэд эдэ үхэрнүүдые зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалжа, тус бүриинь шэгнүүрые 360 килограммһаа доошо бэшэ хэмжээндэ хүргэхэ зорилготой. Тиигэжэ КПСС-эй ээлжээтэ XXVI съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр совхознай гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ аргатай болохо юм.

Мал харууһалдаг Яков Леонович Колмаков, Геннадий Иванович Коломин болон Анатолий Иннокентьевич Воронин гэгшэд ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ хандажа, тусхай рационой ёһоор холигдон буйлуулагдаһан тэжээл үгэнэ, саг соонь булеэн уһаар ундалуулна. Тиигэжэ шахамалнуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 1,1 килограммаар нэмэнэ.

Л. ИВАНОВ,
Баргажанай совхозой ахамад зоотехник.

АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГЫН ЗАМ

ШЭНЭ ТЕПЛОВОЗ ДАБШАНА

001 гэжэ заводой номертой ТЭМ-3 тухэлэй шэнэ тепловоз БАМ-ай Баруун участогай Прибайкалиин харгыгаар ябажа эхилээ. Энэ хадаа БАМ-да болон оронной хойто нютагуудай бусад харгынуудта тусгаар зорюулжа, «Брянска машина бүтээлгын завод» гэдэг нэгэдэлэй конструкторнуудай зохёон бүтээһэн шэнэ серийн гол машина болоно.

— Түмэр замай эгээл хүшэр участок болохо Байгалай шэлын оршондохи райондо энэ локомотив эльгээһэн байнабди, — гэжэ харгын Хойто-Байгалай отделениин начальнигай орлогшо Г. Анищенко ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэһэн байна. Хэдышье хүйтэндэ тепловозой кабина соо машинистын даарахаар бэшэ. Двигателинь, аккумуляторна батарейн электрын элшэ хүсөөр халаагдадаг тусхай оньһоор түхеэрэгдэнхэй.

БАМ-ай Баруун участок.

ТЕХНИКЭЕЭ ГАМТАЙГААР ХЭРЭГЛЭНЭ

Хүндэ самосвалнуудай жолоошод Виктор Городенко, Сергей Суклемин болон Виктор Горякин оньһон техникэдэ гамтай наринаар хандаһанай түлөө комсомолой райкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. «БАМстроймеханизация» трестын 148-дахи оньһожоруулагдамал колоннодо тэдэнэр хүдэлдэг юм.

Экскаваторщик Григорий Запорожецой «Техникэдэ комсомол ёһоор хандаха» гэһэн үүсхэл уряа эндэхи барилгашадай дунда үргэнөөр дэлгэрһэн байгаа. Жолоошодшье тэрэниие дэмжэжэ, БАМ-ай барилгын дүүрэтэр өөһэдынгөө автомобильнууд дээрэ хүдэлхэ уялга абаа юм.

Жолоошон бүхэндэ ашаалай машина даалгагданхай юм гэжэ ТАСС-ай корреспондент бэшэнэ. Тэдэ машинануудынь хуушаржа эхилһэн, гэбэшье техникэдэ гамтай наринаар хандадаг байһанайнь ашаар һайн дүнгүүд туйлагдана. Нёдондо жэл жолоошод тэдэ машинануудые заһабарилга дээрэ 50 мянга гаран түхэриг алмаһан байгаа.

Оньһожоруулагдамал колоннын хүдэлмэришэд түмэр зам шадар Чара—Витим гэһэн авто-харгы барижа байнхай. КПСС-эй XXVI съездын нээгдэтэр механизаторнууд Кодарска тоннельдэ хүргэхэ 20 километр утатай зам ашаглалгада тушааха уялга абанхай.

Чара,
Шэтын область.

ЗАГАҺА ОЛЗОБОРИЛДОГ БОЛОХО

СССР-эй Наукануудай академиин Сибиирин отделениин Лимнологическа институдай хүдэлмэрилэгшэд Байгал-Амарай түмэр замай баригдаха Муяын хотогор газарай нуурнуудые үргэлжэ дээрэнь шэнжэлжэ дүүргэбэ.

Муя мүрэнэй ба тэрэнэй һалаа Муякан шадарай нугаголдо эдэ нуурнууд оршодог юм.

— Бүхы нуур сөөрэмүүдтэ юрыншье, мүн үнэтэй шүхаг лосось ба сагаан загаһад үсхэбэрилэгдэдэг байна, — гэжэ Байгал-Амарай экспедициин научна хүтэлбэрилэгшэ В. Богданов ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэһэн байна. Жэшээлбэл, эндэхи гол мүрэнүүдтэ, нуурнуудта зэбгэн, тула дайралдадаг. Загаһа олзоборилдог ажахынуудые эмхидхэжэ, загаһануудые искусственна аргаар түргэнөөр үсхэбэрилдэг болоходо, жэлдээ 4 мянган центнер продукци абажа болохо байна. Түмэр замай тус участогта эдэ хоолоор хангалгын асуудалнуудые шиидхэхэдэ, загаһа олзоборилго горитой нэмэри болохо бшуу.

Эрхүү.

ХАНИ НҮХЭД ТУХАЙГАА

БАМ дээрэхи Эворон гэжэ станциинно һуурин тосхоние бодхоожо байдаг Алтайн түлөөлэгшэд «Город урган бодохо!» гэһэн фильмые анха түрүүлэн харабад. Тэдэнэр өөһэдөө тус фильмын гол геройнууд болоно ха юм. Тэдэнтэй сугтаа хүдэлдэг автокрановщик Виктор Лошаков фильмые буулгаа юм гэжэ ТАСС-ай корреспондент хөөрэнэ. КПСС-эй XXVI съездэдэ зорюулагдажа, тусхай һургуулигүй мэргэжэлтэдэй фильмүүдэй Хабаровск хотодо үнгэргэгдэһэн фестивалиин гол шагналда ба нэгэдэхи шатын дипломдо тэрэ хүртэһэн байна.

Оператор Виктор Лошаков бүхы сүлөө сагаа кинолабораторидо үнгэргэдэг юм. Тэрэнэй тус лабораторине байгуулхадань, профсоюзай эдэбхитэд туһалаа һэн. Аласдурнын кинохроникын студиин хүдэлмэрилэгшэд, Хабаровска хизаарай совпрофой дэргэдэхи киногой соведэй гэшүүд тэрээндэ туһалдаг. Тэдэнэр кино буулгаха дуратайшуулые шефтээ абанхай. Энэ зуун жэлэй томо барилгын түүхэ-бэшэг сугтаа байгуулна.

Эворон,
БАМ-ай Зүүн участок.

(ТАСС).

МҮРЫСӨӨНЭЙ МАНЛАЙДА ДАБШАГШАД

Үдэр хоногой үнгэрхэ бүри элшэ, хурса гэрэлэ бууража байгаа наранай жаргахаяа байһан үедэ, Бухэнэй голһоо бусаха замдаа гарабабди. Эгээл тэрээхэн хирэдэ, эндэхи нэлэнхы үргэн сабшалан дээрэһээ зэлэ татан, сэлеэн тээшэ шэглэжэ ябаһан һүрэг үнеэдые харамсаараа, харгы замдаа хөөрэлдэжэ ябаһан зугаамнай һөөргөө захалба.

— Энэ үеэр, үбһэ хуряалгын дүүрэхэтэй сасуул, Доодо-Бухэнэйхид үхэр малаа һайса бэлшээжэ абадаг юм, — гээд, замаймнай залууршан, совхозой ахалагша мелиоратор Валерий Доржиевич Базаров дахинаа хөөрэнэ. — Магтажашье хэлэнэгүйб, харагтыл даа, эдэ үнеэдэй дэлэнгээ даажа ядажа ябахыень. Юрэдөө, юун гэхэбши. Долгор Цыреновна ажал хүдэлмэридэ бэрхэл эхэнэр даа. Фермэеэ шадажал хүтэлбэрилдэг гээд һанагшаб. Сагай тааруу алдахагүй. Харана бэзэт, мүнөө энэ һэрюундэ үдэр, һүнигүй шахуу малаа адуулганда гаргана. Үзөөрэйгты даа, эдэшни үбэлдөө һүн горходые урадхуулхал байха...

Хожомынь даа, бүри орой, үнгэрһэн намарай һүүл багаар Доодо-Бухэнэй фермые даагшатай дүтэ танилсажа, ажал хэрэгээрнь һонирхожо һууходаа, Валерий Доржиевичай үнэн хурса үгэнүүдые эзэлүүдгүй һанаандаа оруулжа байгаа бэлэйбди. «Бэрхэл эхэнэр лаа... шадажал хүтэлбэрилдэг».

Долгор Цыреновнатай хөөрэлдэнэбди. Томо байшан гэртэй. Мүнөө үе сагай бүхы эд хэрэгсэл гэр соонь табяатай. Хани нүхэрынь һур харбалгаар СССР-эй спортын мастер, арбаад жэл жолоошоноор хүдэлдэг, урдань комбайнер байһан, дүй дүршэлөөр баян механизатор юм. Гурбан хүбүүд, гурбан басагадтай. Тэдэнь булта ажабайдалайнгаа зам зүбөөр оложо ябаһан намтартайнууд. Тобшолходо, үнэр баян айлайхи. Сэдьхэлээ ханангн, жаргалтай хүхюутэй ажаһуудаг.

— Манда юун хэрэгтэйб даа, шадал зэргээрээ ажаллаад лэ байдагбди, — гэжэ фермые даагша дарууханаар хөөрэнэ. — Бүхы юумэмнай хүү һайн гэжэ бү һанагты. Тоолохо, дурдаха болоо һаа, дутуу дунданууд олдохол байха. Гол түлэб зомнай һайн хүдэлдэг гээшэ...

Үнэхөөроө, тус фермэдэ эдэбхи үүсхэл ехэтэй һаалишад, малшад олон. Эндэ ёһотойл эбтэй эетэй коллектив байгуулагданхай. Эмхитэй гуримтайгаар ажалладаг, бэе бэедээ туһалдаг гээшэ. Залхуу, журамгүй хүнүүд үгы, «нэгэн бултанайнгаа түлөө, бултадаа нэгэнэй түлөө» гэһэн ёһо гурим хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Энээнэй ашаар лэ али болохо үнэтэ үүсхэл мүндэлдэг, шэнэ шэнэ хүдэлөөн дэлгэрдэг юм. Жэшээнь, һүүлэй хэдэн жэлнүүдэй туршада тус фермынхид Сэлэнгынгээ район дотор нэгэнтэ бэшэ социалис мүрысөөнэй үүсхэлшэн болоһон байна. Зүгөөр, мүнөөшье тэдэнэр КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр байгша оной январь — февраль һаранuудта һү һааха түсэбөө дүүргэхэ гэһэн харюусалгатай уялга абаад, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлжэ байнхай. Энээнээ хүсэлдүүлхэ арга боломжо бии. Малай тэжээл элбэг, үбэлдэ һайнаар бэлдэнхэй.

— Бидэнэр фермээрээ һү абалгаар арбадахи табан жэлэйнгээ даабарие бүри июниин 10-да дүүргээ һэмди. — гэжэ нүхэр Бальчинова мүнөө омогорхоно. — Тиигээд жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур хоёр мянга шахуу центнер һү гүрэндөө худалдажа шадаабди. Партиин съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ байхабди...

Эдэ үндэр үгэнүүдтэ сохом этигэмээр. Юундэб гэхэдэ, Долгор Цыреновна миин хооһон үгэ хэлэдэггүй, үсэд нэтэрүү зантай, үнэн сэхэ эхэнэр юм. Тэрээндэ оролсохогүй, хамаархагүй, хабаадахагүй асуудал гэжэ үгы, бултыень аалин намдууханаар хаража үзэдэг. Тиигээд лэ, ажалайшье, хүмүүжүүлгынишье хэрэгүүд байг, нэгэл янзаар, гол удхыень гүйсэд ойлгожо, холо саагуур бодомжолжо, зүб лэ шиидхэбэри абаһан байдаг. Тиихэдээ гансахан фермынгээ байдалаар һанаагаа амардаггүй. Бүхы ажахынгаа тала хамаг тээһээнь хаража, элдэб олон асуудалаар өөрынгөө һанамжа бодолые багашье нюусагүйгөөр сэхэ рууль хэлэдэг заншалтай. Энэ зан абариинь элдэбээр ойлгодоггүйшье зон ушардаг, теэд тэрээндэнь ехэтэ голхоржо ябадаггүй даа. Урдынхидаал адли урагшаа тэгүүлһэн зандаа, урдахи харюусалгаяа мартадаггүй, тэрэл хэбээрээ бэелүүлхэл гэжэ оролдожо ябадаг хүн юм. Тиимэл хадаа гансашье Харганаа нютагтаа бэшэ, харин бүхы совхозойнгоо хүдэлмэришэдэй, илангаяа хонишод һаалишадайнгаа дунда үгаа хүндэтэй болонхой. Зүгөөр, тэрэ өөрөө бэшэ, мүн суг хүдэлдэг хэдэн малша нүхэдынь алдартай суутай боложо ябаһан намтартай. Тэдэнэй дундаһаа, нэн түрүүн эрхим һаалишан нүхэр Власовае нэрлэмээр. Энэмнай район соогоо эрхимлэжэ ябагшадай нэгэн мүн. Тэрэ хубиингаа табан жэлэй даабари үнгэрһэн жэлэй эхеэр, үшөө февраль һарада дүүргэһэн юм. Мария Ивановна урданшье амжалтатай һайнаар хүдэлжэ ябаһан габьяатай. Абьяастай бэрхэ ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэһэн байна. Тэрэнэй энгэртэ «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн медаль, ВДНХ-гай бронзо медаль, «Юһэдэхи табан жэлэй ударник», 1977, 1978 онуудта «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгүүд яларна.

— Ганса би ехэ һү һаана бэшэб. Минии нүхэр Любовь Георгиевна Нетесова баһал хубиингаа табан жэлэй түсэб болзорһоонь холо урид дүүргээ һэн, — гэжэ нүхэр Власова ажалша нүхэдөө магтана. — Манай амжалтада Долгор Цыреновнагаймнай хубита бии даа. Зүбшэл, заабаринь сэгнэшэгүй үнэтэй.

— Манай фермые даагша эхэ мэтэ мандаа туһалдаг, — гэжэ мүн лэ түрүү һаалишан нүхэр Нетесова үгэ залгана. — Ойлгоогүй юумымнай залхуугүйгөөр заажа үгэдэг, энэ тэрэ эдэбхи, үүсхэл али болохоор дэмжэдэг, үгэһэн даабариень дүүргээгүй байжа болодоггүй.

...Эдэ үдэрнүүдтэ Доодо-Бухэнэй малшад, тус фермые даагша Долгор Цыреновна Бальчинова түрүүтэй, «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проекттэй гүнзэгыгөөр танилсажа, улам дэбжэлтэтэйгээр хүдэлжэ байна. Тэдэнэр алдарта партиингаа хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа эрхэ бэшэ дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэн ябана.

Ив. ОЧОРОН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Ц. Бальчинова.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

XXXI ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

XXXI областной партийна конференци 1981 оной январиин 15-най үглөөнэй 10 часта оперо ба балеедэй театрай байшан соо хуралдажа эхилхэ.

XXXI областной партийна конференциин делегадууд КПСС-эй обкомой байшан дотор (7-дохи кабинет) январиин 14-дэ — 9 часһаа 22 час болотор; январиин 15-да — оперо ба балеедэй театрай байшан дотор үглөөнэй 8 часһаа бүридхэлдэ абтаха.

Справкануудые үгэхэ телефонууд: 2-37-31, 2-33-68, 2-31-57.

ПРОФСОЮЗАЙ ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой пленум болоожо, эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэбэ. А. Р. Потепаловые облсовпрофой секретарьяар һунгагдаһантай дашарамдуулан, тэрэниие хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшын уялгаһаа сулөөлбэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшөөр М. Ж. Шагдаров һунгагдаба.

«1980—1981 онуудта ниитын малай үбэлжэлгэ эмхидхэлгэдэ үнгэргэхэ талаар республикын профсоюзнай организацинуудай зорилгонууд тухай» облсовпрофой пленумэй абаһан тогтоолой хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Хяагтын районой профсоюзай түрүүлэгшэ С. Р. Гумпылов, Зэдын — Д. Р. Бубеев гэгшэд пленум дээрэ мэдээсэл хэбэ.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮӨБ — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

ҮЛӨӨДЭҺЭГҮЙГӨӨР, ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

«Забайкаллес» нэгэдэлэй Онохойн модоной комбинат хадаа мүнөө үе сагай эрилтэдэ харюусаhан оньhон түхеэрэлгэнүүдээр, бусад зэр зэмсэгүүдээр хангагдаhан комплексэ гуримаар модо болбосоруулдаг промышленна предприяти юм. Эндэ жэлдэ соо 18 миллион гаран түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэгдэнэ.

Манай предприяти һүүлэй арба гаран жэлэй туршада нилээд хүгжэжэ, үйлэдбэриингөө хүсые горитой дээшэлүүлэн байна. Жэшээлхэдэ, 1965 ондо хүсэ ехэтэй 10 түхеэрэлгэ тодхогдоод, хүдэлжэ эхилhэн байгаа hаа, харин мүнөө эндэ 52 түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Тэрэ тоодо 7,5 тонноhоо 30 тонно хүрэтэр шэгнүүртэй ашаа үргэдэг 22 кран, «ПЛХ-3АС» түхэлэй арбан линии гэхэ мэтэ ашаглалгада тушаагдаhан юм. Автомат болон автомат шахуу аргаар хүдэлдэг ехэ хүүд, технологическа ба инженерно бусад түхеэрэлгэнүүд хүсэндөө оробон байна.

Урдань манай хүдэлмэрилэгшэд бэлдэhэн модоё Үдэ голоор урадхуулжа асардаг байгаа. Тиихэдэмнай муу сортын модон доодо ба дээдэ складта үлэдэг hэн. Мүн уланhан, хүнан, шэнэhэн гэхэ мэтэ модод отолоргдодог гүй байгаа юм. Харин 1973 онhоо эхилжэ, манай комбинадта түүхэй эд абаха ба тэрэниие болбосоруулха талаар шэнэ технологи хэрэглэгдэнэ. Тиигэжэ мүнөө үедэ модонуудые хэм-хэмжээгээр тайраад, вагоноор зөөхэ хэрэггүй гаража, үтэ зандань машинаар зөөдэг болообди. Түмэр замай ба автомобильна транспортаар асардаhан модо тушаан абаха, тайраха шэнэ хүсэнүүд нэмэгдэбэ. «ПЛХ-ЗАС» түхэлэй 10 линиин бааза дээрэ гурбан доодо склад эмхидхэгдэбэ. Эдэ бүгэдын ашаар арбадахи табан жэлэй хугасаада модоной комбинадта 3 миллион гаран кубометр модон зөөгдэжэ, болбосоруулагдаhан байна.

Модо урадхуулдаг Үдын конторын участогай 1975 ондо манай комбинадай мэдэлдэ ороhонhоо хойшо модо зөөлгын хүдэлмэри эрид hайжарhан жэшээтэй. Мүнөө модо зөөлгэдэ гол түлэб «КрАЗ-255Л», «КАМАЦУ» түхэлэй автомашинанууд хэрэглэгдэнэ. Арбадахи табан жэлэй эхинhээ хойшо комбинадтамнай хоёр комплектнэ автопоезд ашаглагдадаг болоо. Тиигэжэ «КрАЗууд» тус тустаа нэгэ доро 50—55 кубометр, харин «КАМАЦУнууд» 55—60 кубометр модо зөөхэ аргатай болобо ха юм.

Тягач болон «ТМЗ-803» түхэлэй гурбан прицепhээ бүридhэн автопоезд нэгэ доро 60 кубометр модо зөөдэг. Мүнөө үедэ предприятиин жолоошод болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд нэгэ доро 100 кубометр модо зөөхэ аргатай автопоезд ашаглаха талаар хүдэлмэри ябуулна.

Хоёр комплектна автопоездүүдай хүдэлмэриин ашаг үрэ тон ехэ гэжэ дүй дүршэл харуулна. Жэшээлхэдэ, нёдондо хоёр комплектнэ автопоездүүд, нэгэ комплектнэ ороходоо, 40 процентээр ехэ модо зөөhэн байна. Мүн модо зөөлгэдэ хүдэлжэ байhан шанартай ба хурдан бригадын гэшүүдэй хүдэлмэриин журам hайжарба.

Манай комбинадай коллектив асаргадhан модо үлөөдэhэгүйгөөр, гүйсэд болбосоруулха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулдаг юм. Һүүлэй жэл эдэй бэлэдхэлгэ гээр, үтэ зандаа доодо складуудта асаргадна. Тиимэhээ эндэ голодоhон, модо болбосоруулгын үйлэдбэриин үлөөдэhэн гэхэ мэтэ таарадаг байгаа. Эдэ бүгэдые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ арга бии. Ушар иимэhээ манай комбинадта түсхай цехүүд байгуулагдажа, технологическа зомгоол, зомгоолоор хэгдэдэг хабтагайнуудые үйлэдбэрилнэ. Предприятиин нэгэ жэлдэ соо 30 мянган кубометр технологическа зомгоол гаргаха, дүн хамта 70 мянган кубометр хабтагай үйлэдбэрилхэ хүсэнүүд ашаглагдажа. Тиигэжэ һүүлэй табан жэлэй туршада зомгоол болон хабтагайнуудые гаргахын тула модо болбосоруулгын үйлэдбэриин 590 мянган кубометр голодоhон болон үлөөдэhэн хэрэглэhэн байна. Харин урдань энэ ехэ баялиг миин лэ шатаагдадаг гү, али түлишэ болодог байгаа бшуу.

Урдань миин хаягдадаг үлөөдэhэнүүдые хэрэглэдэг болоhоной ашаар манай комбинат гансал арбадахи табан жэлдэ 100 мянга гаран кубометр технологическа зомгоол, 250 мянган кубометр хабтагай үйлэдбэрилөө гэхэ гү, али дүн хамта 17 миллион гаран түхэригэй товарна продукци гаргаhан байна.

Предприятиин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, уралан нарижуулагшад энэ талаар ехэ юумэ хэhэн байна бшуу. Уралан нарижуулагшад технологическа зомгоол үйлэдбэрилдэг участок hэльбэн шэнэлжэ, хүсыень хоёр дахин ехэ болгохо тухай дурадхал оруулаа hэн. Мүнөө үедэ hэльбэн шэнэлэлгын хүдэлмэри дүүргэгдэнхэй. Тэрэнэй ашаар үнгэрhэн жэлдэ 30 мянга гаран кубометр технологическа зомгоол үйлэдбэрилэгдэбэ. Нэгэ кубометр продукциин өөрын үнэ сэн 2 түхэриг 40 мүнгөөр доошолоо.

Хюрөөдэмэл материал гаргадаг участогта жэл бүхэндэ 27 мянган кубометр үлөөдэhэн гарадаг. Тэрэниие эд болгохын тула зомгоол гаргадаг участок байгуулагдаа. Тэрэ зомгоол хабтагайнуудые үйлэдбэрилгэдэ 110 мянга гаран кубометр модоной голодоhон, үйлэдбэриин үлөөдэhэн хэрэглэгдэhэн байха.

Түүхэй эдые комплексноор, гамтайгаар хэрэглэхэ талаар элдэб хэмжээнүүдые бэелүүлhэнэй ашаар һүүлэй табан жэлдэ технологическа зомгоол үйлэдбэрилгэ 1,5 дахин ехэ болоhон, хабтагайнуудые гаргалга 20 процентээр дээшэлhэн байна. Тиихэдэ арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ 15 процентээр ургаа.

Модоной түүхэй эдые комплекснээр хэрэглэhэнэй ашаар бидэнэр 4,5 мянган гектар ой хамгаалжа, хахад миллион гаран кубометр hайн шанартай модо арьбалжа шадаабди. Тиигэжэ нэгэ кубометр модонhоо 28 түхэриг 3 мүнгэнэй товарна продукци гаргадаг болонхойбди. Харин 1965 ондо нэгэ кубометр түүхэй эдhээ 16 түхэригэй товарна продукци абтадаг байгаа.

Манай предприятиин ажалшад «Гол шэглэлнүүд...» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые урма баяртайгаар угтажа, тэрэниие гүнзэгыгөөр шудалжа байнхай. Проект дотор «Модоной зомгоолоор хэгдэhэн хабтагайнуудые 1,5 дахин шахуу, модоной hэбэрдэhээр хэгдэhэн плитэ болон целлюлозые 1,25 дахин, картон — 1,3-1,4 дахин, саарhа 18—20 процент ехээр бүтээн гаргадаг болохо» гэhэн мүрнүүд манай ажалшадта сэхэ хабаатай. Бидэнэр энэ табан жэлдэ хүнгэхэн шэгнүүртэй, бүхэ хабтагайнуудые үйлэдбэрилхэ зорилго урдаа табинхайбди. Тиихын тула hайн шанартай сабуун багаар үйлэдбэрилгэдэнэ. Тиимэhээ манай ажалшад проект дотор иимэ нэмэлтэ оруулхысень дурадхана:

«Модоной зомгоолоор хэгдэдэг хабтагайнуудые нимгэн, хүнгэн болгохо шухала. Тиихын тула hайн шанартай сабуу элбэгээр гаргадаг болохо».

Үйлэдбэридөө ямаршье үлөөдэhэгүйгөөр хүдэлхэ гэшэ манай гол зорилго болоно. Нэгэ кубометр түүхэй эдhээ, шадаал hаа, ехэ товарна продукци абахын тула оролдолго ехээр гарганабди. Мүнөө модоной зомгоолоор хабтагайнуудые үйлэдбэрилдэг цехтэ шэнэ хүсэнүүд тодхогдожо байнхай. 1982 ондо жэл соо дүн хамта 70 мянган кубометр хабтагай эндэ үйлэдбэрилэгдэдэг болохо юм. Тиихэдээ манай предприятида модо болбосоруулгын үйлэдбэриин голодоhон, үлөөдэhэн гэжэ байхагүй юм. Бүхы түүхэй эд үйлэдбэрилгэдэ гүйсэд дүүhан хэрэглэгдэдэг болохо.

Н. ОПАК,
Онохойн модоной комбинадай конструкторско бюрогой начальник.

Е. К. ОЛМОЕВА.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ

АЖАЛ ХЭЖЭ, ЖАРГАЛАА ОЛОДОГ

...Һаяхан болотор урданайхиhаа урин дулаан байhан аад, гэнтэ үбэлэй янгинама хүйтэн бууба. Байгал далай руу шэмэрүүн жабарай манан агаарта унияртан, тэнгэри газар хоёрые нэгэдүүлhэн юумэндэл, үргэлжэ сагааран харагдана. Хүйтэншье hаа, hалхигүй энэ үдэр тосхоной айлнуудай гэрhээ гараhан утаан шанха оодоо дэгдэжэ, сэхэ табигдаhан ямар бэ даа баханануудые hанаанда оруулна.

Совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ Аюр Гачинович Цырендоржиевтай хамта Корсаковай hү hаалиин шэнэ комплекс хараха, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаха, hаалишад, малшадтай уулзажа хөөрэлдэхэ зорилготой гарабабди. Сэхыень хэлэбэл, областной партийна конференциин делегадаар hунгагдаhан түрүү hаалишан Е. К. Олмоеватай нэн түрүүн уулзаха хэрэгтэй байгаабди.

Ярилсаhаар, ябатараа, мэдэншьегүй тосхоной баруун талада, ехэшье холо бэшэхэнэ түбхинэhэн фермын ута сагаан, бетоноор баригдаhан байрануудта хүрэжэ ерэхэдэмнай, үглөөнэй hаалга дүүрэhэн, hаалишад гэр гэртээ ябашаhан байбад. Теэд ерэhэн хэрэгээ бүтээхэ хэрэгтэй.

— Елизавета Казановна эндэ дүтэхэнэ байдаг, гэртээл байгаа ёhотой. Ошожо, уулзаял даа, — гээд, Аюр Гачинович машина тээшээ гэшхэлбэ.

Тэрэл дары наада захын үйлсэдэ, хүрин шэрээр будажархиhан томо гэрэй хажууда буубабди. Газаахи хашаа, мантан томо үүдэнүүдынь нимэл үнгөөр шэрдээтэй.

Орожо ерэхэдэмнай, Елизавета Казановна hаял фермэhээ ерэhэн, хубсаhа хунараа hэлгээд, гэрэйнгээ ажал хэжэ байба. Мэндэшэдэлсэбэбди. Түхэреэн сагаан шарайтай, урин дулааханаар энеэбхилhэн эхэнэр бидэниие урижа, зал руу оруулба. «Ажалhаатнай танине hамшаахамнай, хүлисэгты»,

— гээд, бидэ ерэhэн хэрэг тухайгаа сэхыень хэлэбэбди. Ажал хүдэлмэри, ажабайдал тухайнь hонирхожо, элдэб асуудалнуудые hураа hаа бэзэбди даа.

—Битнай түрэhөөрөө Хандалын юумэб. Нютагтаа найман класс дүүргээд, хоёр жэл hаалишанаар хүдэлжэ байтараа, хадамда гаража, энээ руу ерэhэн хүм даа.— гээд, залуу наhанайнгаа гэнэн хонгор үеые сэдьхэлдээ оруулhан хэбэртэй, нюдэндэнь урихан миhэрэл бии болоод орхино. — Совхозой элдэб ажалда нэгэ хэды ябалсаhанайнгаа hүүлээр, 1963 онhоо хойшо эндээл hаалишанаар хүдэлжэ байна гээшэб, — гээд, абяагүй болобо.

Нээрээшье, балшар бага наhанhаа хойшо ажал хүдэлмэридэ хүдэржэhэн, hүүлэй хорёод шахуу жэлдэ таhалгаряагүй hү hаалиин фермэдэ ажаллажа, элдэб олон бэрхэшээлнүүдые дабажа гараhан, баян дүй дүршэлтэй болоhон хүн гэжэ абаhаар лэ ойлгохоор hэн. Теэд хаана тиимэ бэлэн юумэн, илангаяа мал ажал дээрэ байдаг бэлэй. Үбэл, зунгүй, үдэр, hүнигүй hанаа үнөөн болохо юумэн гэхэдэл, малаа харууhалха, ашаг шэмыень жэлhээ жэлдэ дээшэлүүлхэ, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ гэхэ мэтэ хамтын ажал байгаашье, байнашье ха юм даа.

— Намда дүшэн үнеэн даалгагданхай юм. Урдань, хуушан байрадаа малай байхада, ямар хүндэ хүшэр гээшэ hэм. Мүнөө ехэл хүнгэн болоо гээшэл даа. Лаг шэбхэ тусхай түхеэрэлгөөр сэбэрлэгдэхэ, үбhэ тэжээл тракторaар оруулагдаха, үнеэдээшье оньhон аргаар hаана ха юм бибди. Жэл ерэхэ бүри юумэн ондоол болоно байна бшуу. Иимэ сагта муугаар хүдэлжэ болохо аал? — гээд, бидэниие шэртээд абана. — Манай эндэ урдань ган гэжэ болоогүй юм. Харин һүүлэй хоёр жэлдэ ехэл ган гасуурта дайрагдажа, анха түрүүшынхиеэ ондоо областьhоо hолоомо зөөхэ баатай болоо гээшэбди. Тиимэhээ hү hаалимнайшье доошолжо болоо, — гэбэ.

Теэд энэ фермынхид иимэ бэрхэшээл түбэгтэй үедэшье оролдосотой hайнаар хүдэлжэ, бүхы мэргэжэл шадабаря гаргаhан байха. Тиимэhээл Елизавета Казановна, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат Тамара Цыбиковна Тынтуева, фермые даагша Елизавета Баяндаевна Харжеева болон бусад ган гасуур, үбhэ тэжээлээр бага эдэ жэлнүүдтэ hү hаалияа доошолуулаагүй байна бшуу. Иимэл юумые бидэ ёhотойл баатаршалгата ажал гэдэг бэшэ аалди! Ондоогоор хэлэжэшье болоногүй.

Мал ажалай нэгэдэхи классай мастер Елизавета Казановна Олмоева үнгэрhэн табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарине дүрбэн жэл арбан hарын туршада сүм дүүргэжэ, 3 мянган центнерhээ холо үлүү, hайн шанартай hү гүрэндэ тушааhан байха юм. Энэ амжалта бэлэхэнээр ерээгүй. Үнеэдэй hүн хэлэн дээрэнь гэжэ юрэ хэлсэдэг ааб даа. Теэд хэлэн дээрэнь ухаангүй ехэ тэжээл хэжэ шадахагүй байхадаа яахабши. Эндэл hаалишадай дүй дүршэл, бэлиг шадабари хэрэгтэй болодог гээшэ. Багашье hаань, тэжээлээ буйлуулжа, таарууогаар хубаарилжа үгэхэ, үнеэдэйнгээ hүтэйнүүдынь илгажа эдеэлүүлхэ, саг соонь бүлеэн уhaap уhалха гэхэ мэтэ элдэб арганууд байдаг шуу. Харин нимэл «нюусануудые» hайн мэдэхэ болоhон энэ hаалишан үнгэрhэн хүндэ хүшэршье жэлнүүдтэ ехэ амжалта туйлажа гараа гээшэ.

Мүн ямаршье ажалда харюусалга, үндэр мэдэрэл хэрэгтэй. Елизавета Казановна 1977 ондо Коммунис партиин гэшүүндэ абтаhанhаа хойшо, нинтын хүдэлмэридэ айхабтар ехэ эдэбхитэйгээр, харюусалгатайгаар хабаадалсадаг юм. Мүнөө фермын-гээ группарторгоор hунгагданхай.

— Манай партийна бүлэгэй бүридэлдэ гурбан гэшүүн — Т. С. Тынтуева, Е. Б. Харжеева болон би, мүн партиин гэшүүндэ 2 кандидат ородог юм. Сэрэгэй албанhаа бусажа ерээд, фермымнай механигуудаар хүдэлдэг Александр Ертахаев, Иван Бужинаев гэгшэд hаяшаг партида ороо hэн. Эдэмнай залуушье hаа, тоомтой, оролдосотой бэрхэ хүбүүд гээшэ. Тэдэнэй гэмээр комплексымнай түхеэрэлгэнүүдэй hаатаhан нэгэшье ушар үзэгдөөгүй, — гээд, нүхэдөө энэрхы сэдьхэлhээ магтан хөөрэнэ. — Үшөө олон комсомолшууд хүдэлдэг юм.

Үнэхөөрөө, группарторгын хүдэлмэри ехэшье, харюусалгатайшье ха юм. Теэд Елизавета Казановна бүхы юумэеэ жэншэдгүй хээд лэ байдаг. Коллективэйнгээ бүхы шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг, саг үргэлжэ хүмүүжүүлгын, нинтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг, ханын газетэ гаргадаг, сүлөө сагаашье бултадаа ашаа үрэтэйгөөр үнгэргэхэ тухай оролдодог байна. Үшөө агитатор юм. Тиимэhээ тэрэниие хамта хүдэлдэг нүхэдынь иимэ харюусалгатай партийна даабари найдажал үгэhэн байгаа бшуу. Харин энэ этигэл найдабаринень гүйсэд харюулжа шадаа.

Елизавета Казановна Байгал-Худариин сельскэ Советэй депутадаар гурбадахяа hунгагдаhан, тэрэнэй ажа
ябуулгада баhал эдэбхитэй
гээр хабаадалсадаг юм. Үш
совхозой рабочкомой гэшү
нэй уялга мүн лэ hайна
дүүргэдэг.

Нинтын хүдэлмэриhөө га
на эхэнэр хүндэ баhал г
рэй ажал гэжэ ехэ байд
гээшэ. Теэд зургаан үхибү
дэй эхэ Елизавета Казано
на хаанашье бүхы юумэ
хэжэ үрдиhэн байдаг. Н
hанайнгаа нүхэр Петр М
хайловичтай хамта хүбүү
басагадаа hайн hайханаа
ажалша бэрхээр хүмүүжүү
жэ, Эхэ орондоо аша ту
тай хүнүүд болгохын ту
нилээд ехэ оролдолго гарга
даг байха. Мүнөө ехэ бас
ган Валинь хүдөө ажахы
институдай ветеринарна ф
культедэй III курсда, М
рия басаганиинь — мүн
эндэ, агрономическа факул
тедэй I курсда hуража ба
на. Матвей хүбүүниинь Ива
гын гидромелиоративна те
никумэй II курсда hураж
байтараа, нёдондо жэл
сэрэгэй албанда абтаhан ю
Багашуулынь — Галя, К
ра басагад, Сергей хүбү
Корсаковай дунда hургуу
лида hуража байнхай. О
моевой хүүгэдүүд эрхээр б
шэ, бэрхээр hураhан үхибү
гэжэ нютагайхидайнь хэлэ
дэг дэмы байгаагүй ёhото

Эрхим түрүү hаалиша
үнэн сэхэ коммунист, ар
дай депутат, энэрхы hайха
эхэ — нимэл даа Елизаве
Казановна Олмоева. Тэр
нэй ажалайнь ехэ амжалт
ажабайдалайнь арюун hа
хан үльгэр жэшээ гүрэн т
рын зүгhөө үндэрөөр сэгнэ
дэнхэй. Ажалай Алдар С
лын III шатын орден э
гэртэнь яларна. Буряад
АССР-эй Верховно Совет
Президиумэй Хүндэлэл
грамотанууд, партиин ра
комой болон райгүйсэдком
олон тоото Грамота бол
бэлэгүүд тэрэнэй шэн габ
яата ажалые эли тодо
гэршэлжэ үгэнэ бшуу.

Тиимэhээ Оймороой сов
зой түрүү hаалишан Елиза
та Казановна Олмоевга
районойнгоо коммунист
дай этигэл найдабарида хүр
жэ, областной партийна к
ференциин хүдэлмэридэ
баадалсаха болоhониинь г
зэгы удхатай. «Ажал хэж
жаргалаа олодог, амжал
туйлажа, солодо хүртэд
гэhэн арад зоной сэсэ м
гэн үгэ бии бэлэй. Энэм
Елизавета Казановнада с
хабаатай.

П. НИМАЕВ.
Авторай фото.

КОМПЛЕКСНО ГУРИМААР ХАНГАНА

Үбэлэй үедэ малшадые худалдаа наймаанай, медицинын, соёлой талаар хангаха хэрэгтэ КПСС-эй Ахын райком онсо анхарал хандуулна. Хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай, медицинын болон худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд тусхай табигдаhан графигаар малшадта ошоно. Гадна районой түбэй соёлой байшанда эмхидхэгдэhэн агитбригада концерт наада харуулжа, элдэб хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Эдэ бүхы хүдэлмэрине комплексно гуримаар ябуулхые оролдонобди. Һаяхан табигдаhан түсэбэй ёhоор, соёлшод, худалдаа наймаанай болон медицинын хүдэлмэрилэгшэд Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой холын гүүртэ, отарануудаар ябажа, малшадтай уулзаhан, хөөрэлдэhэн байна. Энээнэй урда тус бригада «50 лет Октября», «Коммунизм» колхозуудай малшадта ошоhон юм. Тэдэниие ябаhан газартань hайнаар угтана, малшаднай үнэн зүрхэнhөө баясхалан хүргэнэ. Энэнь иимэ комплексно бригадануудай хүдэлмэриин дүн гэршэлнэ бшуу.

Ц. ЦЫБДЕНОВ.

БАУНТЫН РАЙОНДО

ҮҮСХЭЛ ЕХЭТЭЙГЭЭР

Арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан районой заhабарилга-барилгын управлениин коллектив түсэбөө сүм бэелүүлбэ. Тэдэнэр үнгэрhэн жэлдэ капитальна заhабарилга хэхэ түсэбөө 122,7 процент, өөhэдынгөө хүсөөр хэхэ хүдэлмэриингөө түсэб 113,4 процент дүүргэhэн байна. Байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха талаар түсэбөө мүн лэ бэелүүлжэ шадаа.

Мүнөө эндэхи барилгашад КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ абаhан үндэр социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тула бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэн, эдэбхи, үүсхэл ехэтэйгээр ажаллана.

БАРИЛГАШАДАЙ АМЖАЛТА

Һүүлэй жэлнүүдтэ Ципиканай приискдэ барилга ехээр хэгдэнэ. Үнгэрhэн жэлдэшье эндэ барилгын хүдэлмэри эршэтэйгээр ябуулагдаhан байна. Жэшээлэн хэлэхэдэ, нёдондо дүн хамта 1010 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада тушаагдаа. Маловск тосхондо тус тустаа хоёр-хоёр байратай зургаан гэр баригдаа. Мүнөө үедэ эндэ овощ хадагалха складай барилга түлэг дундаа ябана.

Үнгэрhэн жэлдэ Николай Павлович Степановай даадаг бригадын барилгашад ехэ амжалта туйлаа. Тэдэнэр Маловск тосхондо дүрбэн гэр барижа дүүргэhэн юм. Тэрэнэй хажуугаар гурбан гэр заhабарилhан байна.

Арбадахи табан жэлдэ алтанай приискын коллективэй урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Гансал энэ жэлдэ приискын барилгашад алта олзоборлогшодто дүн хам[та] 500 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые б[ариха] хоохо даабаритай. Тэрэнэй хажуугаар эндэ үйлэдбэри[йн] шэнэ объектнүүд баригдахаар хараалагданхай. Тиимэ[hээ] приискын барилгашад шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүд[hээ] эршэтэйгээр хүдэлнэ.

БЭЛЭДХЭЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ТҮЛЭГ ДУНДАА

Ципиканай приискын хүдэлмэрилэгшэдэй эгээл хар[ю]салгатай үе — алта угаалгын хаhа дүтэлжэ байна. Т[ии]мэhээ эндэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри түлэг дундаа ябa[на]. Жэшээлхэдэ, Карафтидай үйлэдбэриин участогта га[за]рай дорохи элhэ малталгын хүдэлмэри хэгдэнэ. Эндэ 41-д[эхи] уурхайн В. А. Волчугов, 42-дохи уурхайн Н. Л. Посе[ль]ский, 43-дахи уурхайн Б. Н. Лысенко гэгшэдэй хүтэл[бэ]рилдэг бригаданууд хүдэлнэ. Үнгэрhэн жэлэй декабрь [ha]рын дүнгөөр 42-дохи уурхайда хүдэлжэ байhан бригад[ын] коллектив түрүүлжэ ябана. Тэдэнэр hарынгаа түсэб 1[..] процент бэелүүлээ.

А. К. Воронин, Н. Н. Посельский гэгшэдэй да[адаг] бригаданууд коллективүүд гол хүдэлмэриингөө ха[жуу]гаар модо, түлеэ бэлдэжэ байнхай. Тэдэнэр декабр[ь hара]гаа түсэбтэ даабаринуудые тус тустаа 105—128 проц[ент] дүүргэжэ шадаа.

Иигэжэ Карафтидай үйлэдбэриин участогай алта [ол]зоборилогшод КПСС-эй XXVI съездын урда тээ аба[hан] социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүл[хын] тула харюусалгатай хаhадаа эртээнhээ бэлдэжэ байн[а].

А. ЦЫРЕНОВ.

АНХАРАГТЫ, ДҮЙ ДҮРШЭЛ!

ЭРДЭМ УХААНАЙ ҮНДЭҺӨӨР

«Заря Алтая» колхоз Алтайн хизаарта түрүүшүүлэй тоодо орожо, газарай хүрьhэ хамгаалха арга гурим нэбтэрүүлhэн байна. Энэнь сагай уларилай ямаршье эрхэ байдалда тогтууритай hайн ургаса абаха арга олгоно.

Юhэдэхи табан жэлтэй сасуулхада, тус ажахы гектар бүриhөө хоёр дахин ехэ ургаса абадаг болоо. Эндэ бүхы түхэлэй ургамалнуудай продукци гүрэндэ худалдаха табан жэлэй түсэб жэлээр урид дүүргэгдээ hэн.

— Хүрьhэ хамгаалха арга гурим ороохо ба тэжээл үйлэдбэрилгые гансал дээшэлүүлнэ бэшэ, мүн газарай хүрьhэнэй hалхинhаа ба уhа саhанhаа гэмтэлгые саралгада туhалдаг байна, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ А. Эрнст хэлэнэ.

Түбхын түрүүн таряашад хүрьhыень урбуулангүй газараа хахалдаг, ашаг үрэ ехэтэй севооборудуудые нэбтэрүүлдэг болонхой. Тиигэжэ таряалан дээрэ буртаг үбhэн гарахаяа болёо.

Ажахын агрономууд, бригадирнууд, механизаторнууд эрдэмтэдэй туhаламжаар газарай хүрьhэ хамгаалгын агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые нэбтэрүүлhэн байна. Хүрьhэ урбуулангүй хахалдаг техникээр газараа элдүүрилдэг, поли дээрэ саhа тогтоодог юм.

Нютагай ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэ технологидо мүн лэ горитой хубилалтанууд болоо. Таряан ажалай ба хүдөө ажахын ургамалнуудай селекциин Алтайн институдай эрдэмтэдэй дурадхалаар газарай үрэжэл hайжаруулхын тула хабар тарилга хэхэдээ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые нэгэн доро тараадаг болонхой. Тиигэжэ үтэгжүүлгэ ургасын гаралгада hайнаар нүлөөлдэг. Эндэ нютагай үтэгжүүлгэ, гол түлэб компост үргэнөөр хэрэглэдэг байна. Тэдэниие поли дээрэ гаргаhан, дарыгаа хахалдаг юм. Колхозой таряалангай гектар бүхэндэ 35—40 килограмм үтэгжүүлгэ ба 80—100 тонно наг шэбхэ оруулагдадаг.

Ажахыда гансал 1-дэхи сортын үрэhэ хүрэнгөөр тарилга хэдэг юм. Газар борнойлхо, культивацилха, тариха бүхы хүдэлмэри хэрээhэлүүлэн хэгдэдэг.

Ажахыда хабарай сагта газар хахалхаяа огто болинхой. Эндэ таряалангай бүхы талмай эртэ намар хахалдаг заншалтай. Механизаторнууд жэгдэ hайнаар, эрхим шанартайгаар ажалладаг, тэдэнэй ажалhаа үндэр баян ургаса дулдыдадаг гэжэ ойлгодог.

«Таряан ажалай эрхим культуратай ажахы» гэhэн нэрэ зэргэ «Заря Алтая» колхоздо олгогдонхой. Тус колхоз таряашадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ хэдэн жэл удаагуур эрхимлэнэ.

В. ПАВЛОВ,
ТАСС-ай корр.

Завьялово,
Алтайн хизаар.

КПСС-эй ЦК-гай проект дотор байгаалине хамгаалха, оршон тойронхи агаарай сэбэрые шалгажа байха оньhон түхеэрэлгэ, автомат станцинуудые бүтээн гаргаха хэрэгтэ онсо анхарагдана.

«Агаарай сэбэрые хинан шалгалга» гэhэн бэшэгтэй тусхай автомобиль һүүлэй үедэ Хабаровскын үйлсэнүүдтэ харагдадаг болоо. Энэ хизаарай бүхы дэбисхэр дээрэхи агаарай сэбэрые шалгажа байха тусхай түб байгуулагданхай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агаарай сэбэрые шалгадаг албанайхид ажалаа хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Совет орон дотор

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯА ДҮҮРГЭГДЭБЭ

ЧЕБОКСАРА. Эндэхи машина бүтээлгын завод кухниин хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ эхилэнхэй. Депутадуудай үүсхэлээр тэдэниие үйлэдбэрилдэг болоо юм.

Арадай хэрэглэмжын эд бараанай ассортиментые үргэдхэхэ тухай hунгагшадай захилые дүүргэхэ зуураа, тэдэниие бүтээхэ тусхай участок байгуулхые тэдэ дурадхаhан байгаа. Промышленностиин, транспортын ба хэлхеэ холбооной талаар Чувашай АССР-эй Верховно Советэй саг үргэлжын комисси предприятиин депутадуудай бүлэгэй оруулhан дурадхалые хаража үзөөд, hайшааhан байха юм. Иимэ участок байгуулхадань туhалхые гуйжа, СССР-эй Госпланда, Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин, машина бүтээлгын, гэр hуудалай приборнуудай министерствэдэ арадай hунгамалнууд хандаhан байгаа. Тиигэжэ ажахын хэрэглэмжын эд бараа хэдэ дахин ехээр бүтээдэг болоо юм.

Үнгэрhэн табан жэлдэ Чувашай предприятинуудта арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ дүрбэнэй нэгэ хубиhаа үлүүгээр дээшэлээ. Шэнэ табан жэлэй эхиндэ депутадууд тэдэниие бүтээн гаргаха нэмэлтэ нөөсэнүүдые бэдэрнэ. Ороной хүгжэлтын Гол шэглэлнүүдэй проект ажалшадай урда иимэ зорилго табина бшуу.

ҮТЭГЖҮҮЛГЫН ОТРЯДУУД АЖАЛЛАНА

КРАСНОДАР. Түрүүшын саhан ороод, хүйтэржэ эхилхэдэнь, таряаланда хүргэдэг хүдөөгэй харгынуудаар ябаха аргатай болобо. Үтэгжүүлгын отрядуудай тракторнууд тэрээгүүр хэдэн мянган тонно наг шэбхэ таряаланда гаргаха юм. Нютагай үтэгжүүлгэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэбэл, ороohоной болон бусад ургамалнуудай ургасые нилээд дээшэлүүлдэг шуу. Хабартаа индустриальна аргаар саахарай свёклын, наран сэсэгэй, кукурузын ба бусад ургамалнуудай таригдаха участогуудта эгээл түрүүлэн наг шэбхэ гаргагдана.

Үнгэрhэн жэлдэ үтэгжүүлгын отрядууд 32 миллион тонно нютагай үтэгжүүлгэ таряаланда гаргажа тарааhан юм. Таряалангай гектар бүхэндэ 7-hоо үлүү тонно үтэгжүүлгэ оруулагдаа hэн. Мүнөө жэлдэ колхоз, совхозууд таряалангай гектар бүхэндэ 10 хүрэтэр тонно наг шэбхэ гаргахые хараална.

81 ОНОЙ ТАРЯАЛАНДА

ОДЕССЭ. Эндэхи Бүхэсоюзна селекционно-генетическэ институдта бии болгогдоhон хабар таригдадаг ургамалнууд Дунайн эрьенүүдhээ эхилээд, Ураал ба Сибирь хүрэтэр таригдадаг байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй хабарай тарилгада институт ороohото ургамалнуудай хэдэн шэнэ сорт бэлдэнхэй. Үрэhэ хүрэнгэтэй түрүүшын посылканууд Казахстанай, Молдавиин, Украинын таряашадта hаяхан эльгээгдэбэ.

Мэдээжэ селекционер, Социалис Ажалай Герой П. Гарковай бии болгоhон ешмээнэй сортнууд энэ хабар түрүүшынхеэ таригдаха байна, — гэжэ институдай директор Л. Сечняк мэдээсээ. — Волгоградска, Ростовско болон Одесскэ областьнуудта нютагжуулагдаhан «одесскэ-69», «одесскэ-70» сортын ешмээн үндэр баян ургаса үгэдэг байна. Малай тэжээлдэ ба пивэ шаналгада хэрэглэгдэдэг «одесскэ-82» ба «нутанс-518» сортын ешмээн ургасынгаа талаар түрүү hуури эзэлдэг юм.

Үнгэрhэн жэлнүүдтэ орходоо, бүри ехэ талмайда «накат» гэжэ шэлдэн хатуу шэниисэ тарихые хараалагдана. ВАСХНИЛ-ай академик Ф. Кириченко Казахстанай шэнэ газарта ургуулагдаха энэ сортые зорюута бии болгоо. Украинын ба Молдавиин ган гасууртай районуудта горохой шэнэ сортнуудые тарижа ургуулха. Гадна таряашад кукурузын шэнэ сортнуудай үрэhэ абаха байна. Энэнь партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проектээр хараалагдаhанай ёhоор, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ороohо таряа бүри ехээр абаха арга олгохо байна.

Одессын селекционернүүд энэ хабартаа ороной ажахынуудта 17 миллионhоо дээшэ центнер үрэhэ хүрэнгэ эльгээхээр хараална.

ҺУБЭЛГЭН БЭРХЭ ЭДИРШҮҮЛЭЙ ҺАЙНД

ГОРЬКИЙ. Үхибүүд бо
эдиршүүлдэ зорюулагдан
эндэ нээгдэhэн эрдэм,
никын ба үйлэдбэриин б
союзна недели эдир
бэлигтэнэй ёhотойл hайн
болобо. Бүхы союзна
публиканууд hаа ерэhэн
дабаритад болон ухаалан
хёогшод машинануудые,
бернетикын оньhон т
рэлгэнүүдые, замбуу
ерээдүйн онгосонуудай
дельнүүдые ба hурагш
үйлэдбэриин бригадану
туршалгын участогуудта
гуулагдаhан хүдөө аж
шэнэ сортын ургамалну
абажа ерээ.

Манай орон дотор h
шадай уран бэлигээ хү
хын тулада бүхы эрхэ
дал байгуулагданхай. Һ
гуулиин кружогууд б
лабораторинууд hаа г
пионернүүдэй 4 мянга г
байшан, болон ордон, 3
га гаран клуб ба эдир
нитүүдэй, байгаалида д
тайшуулай станци нэг
хэй. Тэдэнэр инженер
болон бэлиг түгэс уха
зохёогшодой хүтэлбэри
hурадаг. 3 мянган hур
дай бүтээлнүүд жэл
СССР-эй ВДНХ-да таб
даг.

Автомобильнууд болон
граммна жолоодолготой
ногуудай, үнгэтэ телев
нүүдэй ба хэлхеэ холбо
орёо комплекснуудай б
дэдэг заводуудта эдир
орожо хараха, эрдэмт
уулзаха юм. Үхибүүдэй
бэлигэй выставкэ дээрэ,
секцинүүдэй заседани
дээрэ эгээл hонирхо
хөөрэлдөөнүүд болохо.

(ТАСС)

Мухар-Шибэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой хонишод, малшадаинь ажалладаг отара, гүүртэнүүд тэбхэр табин болодог юм. Колхозой түбhөө хараахаа, саанахаша, заримдаа бүри холо, хори-гушан модоной зайда хүдэлдэг хонишод, малшадай үбэлжөөнүүдтэ хүрэжэ ошохонь тиимэшье бэлэн бэшэ. Юу хэлэхэб, мүнөө жэл саhан ехэ. Харахан

Налагар хадын боорёор автобус табилуулна. Харгы дахаад гүйлгэжэл ябатар, хада хабсагайтай, ой модотой газарынь дүүhэжэ, түүхэ домогууд соо нэрэ зүүhэн газарай ёhото нюур шарай — альган мэтэ жэгдэ үргэн ехэ нюруу нэмжышэб.

Талын-Булаг гэжэ газарта «Знамя Ленина» колхозой гурбан отара хонид ондо оредог тээ 600 эхэ хонидые харуулhандаа юм. Баhал эртын тухэлдэ энэ айлай «газаа» хүрэжэ эрэнхэй. Хонидойгоо байра дулаалхаhаа эхилээд, хамаг харша, хобтонуудаа бүридхэжэ хүрэтэр үдэр бүриин жэжэ шэншэлүүр ажал хонишодой хамаг сагые эдидэг. Угайхадаа, үдэр гэжэ богони. hүүжэ амарааргүй ябатарнь, наран баруун хадын саана хорошоно.

СОЁЛШОД ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

ХАХАД ҮДЭРЭЙ ХАРГЫ

Репортаж

тэшээгэраад, машинаар ябалаггүйш. Тээд хаанашье hуухан хонишодто комплексно гүрилалан хангалгын бригада хонид соогоо нэгэ удаа хүрэжэ ерэхэ ёhотой. Заал hаа ерэхэ. Урдань хараалагдаhан, зүбшэгдэhэн, хэлсэгдэhэн түсэб тухай ганса комплексно хангалгын бригадын гэшүүд мэдэнэ бэшэ, мүн лэ хонишод мэдэнэ. Хүлеэжэ байдагшэ.

Удахагүй колхозой автобус конторын газаа тогтожо, сомоной Совет соо суглараад байhан зон автобусто hуубад. Тэдэ үдэр малшадта ошохоор түхээрэгдэhэн бригадын бүридэлдэ соёлой байшангай директор Сергей Очиров, нютагай библиотекые даагша Эльвира Гречина, медсестра Светлана Санжиева, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай захил абагша Цыбегма Будаева, Хушуун-Үзүүрэй дунда hургуулиин химиин багша, лектор Геннадий Санжисвич Будаев гэгшэд оролсоо hэн.

юм. Урyyдahан ута харгын эгээ ехэ hаадаа. Дашин-Балжар Дашиев ба тэрэнэй нүхэр Валентина Жигмитдоржиева гэгшэдэй отарада хүрэжэ ерэбэбди. Эдэ нүхэдэй эртын түрэлгэдэ бэлэдхэл хэжэ байнад. Жэрэгээр хобтонууд сооhоо 620 хонидой үглөөнэйхидээ «хооло» барижа байhые адаглан харахада, бултаашье тамир hайнтай, тарган бамбагартаа гэжэ ама алдахын аргагүй.

— Колхоздомнай мүн хонидые эмшэлгын тухай пункт эхилдэгдэ. Хорёод толгой мүү хонид отарадамни бии. Мүнөөдэр машиныь ерээ hаа, ашажа үгэхэ hанаатай.

Бидэнэй газаагуур ябаха үедэ Дашисэай hамган Валентина унаhаан номуудаа үзэжэ hэлгүүлжэ, медсестрын толгойн үбшэнэй эм абажа, үбгэнэйнгөө хүушан костюм химическа аргаар сэбэрлүүлгэдэ үгэжэ үрдибэ. Тиигэжэ бидэнэр хэлэбэ:

— Таанад зүүлэн ябаагүй хэн · нэгэмнай хойноhоотнай ошохо ааб даа.

Бидэ зүүлжээ аалихан саhа махан, хераанай газарта хормой хадхажа hуудаг Дугар Цыреновэй отарада хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ үглөөнэй ажал баhал түлэг дундаа байба. Дугар Цыренов Тамара нүхэр-

— Оо, айлшад! Гэртэ орогты! — гэжэ Дугар Цыренов автобусой үүдэ сэлин мандаhаад, Цыбегма Будаевые хажуудаа, бүри хүхишэнэ: — Үhэ зүбшэнии ехэ болошоод, үнинэйл таниие хүлеэжэ байгаа hэм.

Гүсэтэй сайн шаахаар байтар, Цыбегма Будаева ахалагша хонишоной үhэ заhаадажана.

— Ингэжэ түрэлгэ эхилхэнь гээшэ ааб даа, — гэжэ Дугар Цыренов бодомжолно. — Түрэлгын үедэ үмдэхэ гутал тухай би ходо хэлэдэгби. Сабхи үмдэжэ гэхэдэ, үшөөл хүйтэн, саhа мүлhэн байха юм. Тээд валенкаар кошара соогуур ябахадаш, байдал таагүй. Тиимэhээ калошотой валенка гү, али ядахын сагта минии калошо ондоо гэжэ гээ гү? Энээниие үнинэй бодохоор болоо гэжэ hанагшаб?

Үдын хоолой үеэр тээ зүүн тээнь hуудаг Владимир Цыбекмитовэй отарада хүрэбэбди. хонид ондо орожо байна. Энэмнай томодхогдоhон комплекс болоно.

Владимир Цыбекмитов Светлана Дагбаева хоёр колхоз соогоо эгээн бэрхэ хонишодой тоодо үнинэй оронхой юм. Үнгэрэгшэ табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарие тэдэнэр ам-жалтатай дүүргээ hэн. Ахалагша хонишоной оролдолго, урагшаа тэгүүлhэн hанаа сэдьхэл, эсэшэ сусашагүй хүдэлhэн хүсэнинь Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор тэмдэглэгдээ hэн.

Автобусой хүрэжэ ерэхэдэ, Владимир Цыбекмитов үглөөнэйнгөө ажалые дүүргэжэ, дулаан гэртээ орохон байба. Гэрэйнь буланда томо телевизор хүнхинэнэ. Үдэшэлэн хаража үрдэхэгүй киногоо мүнөө — нэгэ багахан забhарлалга соогоо хаража үрдинэ.

— Энэнhээ урагша комплексно хангалгын бригадынхид кино абаад ябагша hэн. Теэд кино хаража hуухэ сулөөшье болохогүй, хүншье ехэ суглараха үгы hэн. Мүнөө хонишон бүхэн телевизортой болоод, энэ-тэрэ дамжуулгануудые харадаг лэ байгшэбди, — гэжэ Владимир Цыбекмитов хөөрэнэ.

Мүнөө Светлана Санжиевна хамсыгаа шамаха аргатай болобо.

Удангүй хонишодшье, хамта арбаад хүн, сугларба. Геннадий Санжиевич уласхоорондын байдалаар арбан табан минутын hонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэжэ, удаань энэ газарта асуудалнуудта харюу үгэбэ.

Хонин ажалда сулөөтэй саг гэжэ хомор. Хонишодшье тэр гэртээ шамдабад. Бидэ газаашаа гарабабди. Автобусаймнай жолоошон моторноо халаажа hуубад. Гэбэшье энэ бодолыем гэрэйнгээ хэрэлсэ дээрэhээ үдэшэhэн, медсестра Светлана Санжиенагай гарыень барнhан хонишон hамганай үгэнүүд дэмжэбэгүй:

— hайнта даа, үшөө ерэжэ байгты! Хүлеэжэ байхабди. Баяртайнууд!..

Б. ЮНДУНОВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэгдэhэнэй hүүлээр

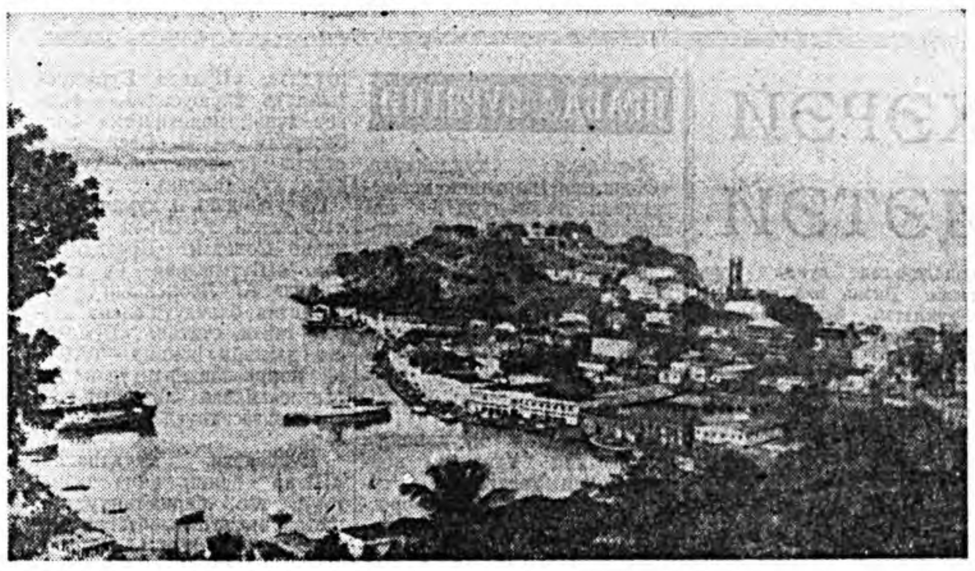
«ҮМСЫН АВТОБУС ГҮ?»

Иимэ гаршагтай «Будамшуу» үнгэрэгшэ 1980 оной ноябриин 22-то манай газетэдэ толилогдоо hэн. «hаяхана Яруунын районой Нарhата тосхон хүрэхэ hанаатан «Улаан-Үдэ—Нарhата» гэжэ автобусто hууба гээшэб. Үльдэргэ тосхонhоо, «Дружба» болон «Победа» колхозуудhаа автобустомнай олон хүн hууба. Бүхы hуури эзэлэгдэнхэй, багтажа ядан, хүл дээрээ байhаар Нарhата хүрэдөө гээшэ. Шофернай нэгэшье хүндэ билет худалдаагүй, суглуулhан мүнгэеэ бараниинь халааhандаа хээ», —гэжэ тэндэ хэлэгдэhэн байгаа.

Хүн зонине зөөдэг Улаан-Үдын 2-дохи АТП-гэй начальник В. А. Попов газетымнай редакцида иимэ харюу эльгээбэ:

«1980 оной декабриин 24-дэ танай газетэдэ толилогдоhон шүүмжэлхы статья коллективэй хамтын суглаан дээрэ хэлсэгдээ. Үльдэргэ, Нарhата тосхонуудай Улаан-Үдэhөө 250—300 километр холо тула автобусуудай шофернуудай хүдэлмэри шалгахань ехэ бэрхэтэй. Тиимэhээ шалгагшын тушаалда Нарhата тосхонhоо хүниие томилон табихыень Яруунын районно Соведэй гүйсэдкомдо хандаабди. Декабриин 15—16—17-до манай предприятиин болон автоуправлениин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд харгы дээрэ гаража, автобусуудые шалгаа».

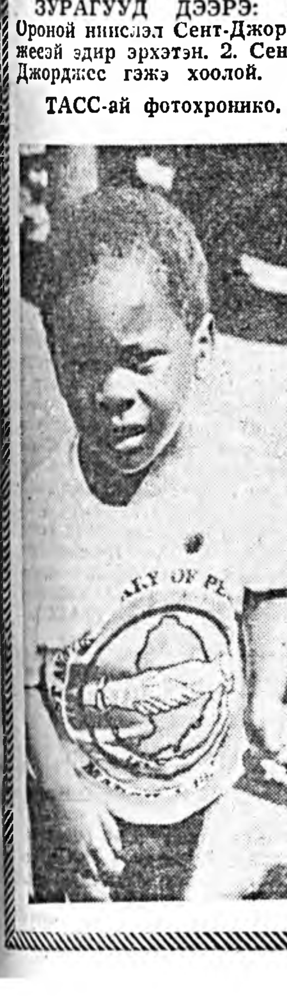
ГРЕНАДА МҮНӨӨДЭР

Карибска далайн нэгэ арал дээрэ 1979 оной октябрь hарада бэеэ даанхай шэнэ гүрэн мүндэлөө hэн. Тиихэдэ Гейри гэдэгэй ударидажа байhан хархис шэглэлтэй засаг унагаагдаа бэлэй. Гренадын арад зон шэнэ зам харгы hунган шэлэжэ, бэеэ даанхай политика ябуулжа эхилhэн түүхэтэй. Хэрбээ 1980 он «сүлөөрэлгын жэл» гэжэ нэрэтэйгээр оронойнгоо түүхэдэ орохон hаань, энэ жэл «гэгээрэлэй ба үйлэдбэриин жэл» гэжэ соносхогдоо юм. Политическэ талаараа эрхэ сүлөөгөө олоhон арад зон мүнөө экономическа бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэнэ. Ажалгүй байлгые усадхаха зорилгоор ехэ юумэн хэгдэнэ. Хүдөө ажахынь эршэмтэйгээр хүгжөөгдэнэ. Харгын, гэр байрын барилга үргэдэнэ. Гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалгын хэрэгые эрид hайжаруулха зорилгоор хэмжээнүүд абтана. Тиигэжэ Гренадын хүн зон шэнэ эрхэ сүлөөтэ ба хүгжэнги общество байгуулха хэрэгтэ хэшээл оролдолгоёо зорюулна гээшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Ороной ниислэл Сент-Джорджесэй эдир эрхэтэн. 2. Сент-Джорджес гэжэ хоолой.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАhАА ТАСС АПН

ПАТРИОДУУД ДОБТОЛНО

ГАВАНА. Сальвадорой патриодууд Сан-Сальвадорhоо зүүгээр 180 километртэ байдаг Ла-Уньон городые январиин 12-ой үүр хираанаар добтолжо эхилээд, хархис хунтада эсэргүү дайшалхы ябуулгануудай шэнэ фронт нээгээ. Тиихэтээ хамта ороной хойто зүгтэхи Чалатенанго провинциин Парансодо байдаг ябаган сэрэгүүдэй 4-дэхи бригадын казармые добтолhон байна. Никарагуагай диктатор байhан Сомосын 500 гаран гвардеецүүд тэрэ бригадын бүридэлдэ ябалсана.

Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ Национальна сүлөөлэлгын фронтын (ФНО) отрядууд январиин 11-дэ хунтын засагта эсэргүү хамтын добтолгонуудые хэжэ үргэлжэлөө. Тэдэнэр хэмжээгээрээ ороной хоёрдохи хото — Санта-Аные эзэлбэ. Санта-Анын үйлсэнүүдтэ ФНО-гой улаан-сагаан үнгэтэй тугууд далбана. Түс городые дахин эзэмдэхэ гэhэн хунтын сэрэгүүдэй hэдэлгэнүүдые фронтын сэрэгшэд хүн зоной дэмжэлгээр таhалдуулаа.

Воскресениин үдэр эндэхи тэмсэлшэд адли нэрэтэй департаментын захиргаанай түб — Чалатенанго хотые эзэлээд, мүн бусад районуудта амжалтатайгаар добтолжо байна гэжэ ФНО-гой «Либерасьоной» радиостанци мэдээсэбэ.

Патриодуудай радиостанциин дамжуулганууд сүүдхэ соо 24 час шахуу сагай туршада ходо дуулдажа байдаг. Энэ станци бүхы арад зоной тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень, бүгэдэ ниитын забастовко хэжэ үргэлжэлхыень уряалан, сальвадорой-хидто ФНО-гой хүтэлбэриин зорюулhан хандалгые таhалгаряагүй дамжуулна. «Либерасьоной» радио энэ орондо эсэргүү США-гай зэбсэгтэ түримхэй добтолгын хэгдэхэ ябадал тохёолдуулхагүйень уряалан, бусад оронуудай правительствонууд ба арадуудта хандана.

Мэдээсэлэй агентствэнүүдэй дамжуулганууд дотор тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, партизануудай колоннонууд ниислэл хото тээшэ дабшана, тэрэнэй оршон тойронхи олохон городуудые буhалгаалан бодоhон арад зон эзэлэнхэй.

Засаглан зонхилогшо хунта сэрэгэй сагай хуулинууд ба комендантын часые ороной бүхы газар дээрэ соносхоо.

Сальвадорhоо абтаhан мэдээсэлнүүдэй ёhоор, хунтын армиhаа сэрэгшэдэй олоороо зугадалга эхилээ. Офицернүүд түрүүтэй бүхэли подразделенинүүд зэбсэгүүдээ абаад, арад зоной талада ороhон ушарнууд үсөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Сэрэгэй дээдэ тушаалтадай хархис хараа бодолые буруушааhанай түлөө хэдэн неделиин үеэр хунтын бүридэлhөө гаргагдаад, нюуса байдалда ороhон полковник Махано гэгшын мэдүүлгэ Сан-Сальвадорто тараагдаhан байна. Зэбсэгтэ хүсэнүүд эсэргүүсэлтэ хэхээ болихо ёhотой, эсэргүүсэлгэhээнь ямаршье үри гарахагүй гэжэ Махано бэшэнэ.

Революционно-демократическа фронтын мэдээсэл Сальвадорой ниислэлдэ тараагдаа. Тэрээн доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ гэбэл: Сальвадорой шэнэ арадай правительствын бүридэл ойрын сагаар тунхаглагдаха.

Национальна бэеэ даахан байдал ба арад түмэнэй ашаг түhые хамгаалга—шэнэ правительствын ажал ябуулгын тон шухала шэглэлнүүдэй нэгэн болохо гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ. Бүхы эрхэтэдэй аша түhада амгалан тайбан, сүлөөтэ, бэеэ даахан байдал ба социальна шэнэдхэлгэнүүдые хангахын түла шэнэ правительство политическэ, экономическа ба социальна асуудалнуудаар бүхы сальвадоройхидой тэгшэ эрхэ хангахаар үндэhэн реформнүүдые хэхэ.

Шэнэ правительство ямаршье бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй гол ёhонуудые гадаадын политикын асуудалнуудаар наринаар сахиха, өөhэдынгөө байдал өөhэдөө тодорхойлхо, сальвадор арадай эрхэнүүдые хүндэлэн бэхилүүлхэ.

Диктатурада эсэргүүсэн эдэбхитэйгээр тэмсэдэг арадай, революционно, демократическа бүхы хүсэнүүд правительствын ажал ябуулгада хабаадаха. Национальна ашаг түhа ба революционно түйлалтануудые хамгаалхын түла, эсэргүүсэн бодогшодой армиин, патриотическа үзэл бодолтой сэрэгэйхидэй үндэhэ hүүри дээрэ шэнэ арми тогтоогдохо.

(ТАСС)

ХУДАЛДАА НАЙМААН— ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ НҮХЭСЭЛ

Хэр үгhаа хойшо худалдаа наймаан хүндэ түhа хэдэг, ажана байдалыень арьбажуулдаг, амгалан hуудалыень батадхадаг зүйл байгаа юм. Худалдаа наймаанай бурханда, харгалзагшадань тоологдоhон Меркуриие бүри эртэ урдын грегүүд болон римлянууд тахидаг, худалдаа наймаан hайн заяатай юумэн гэжэ ойлгодог байhан юм. Худалдаа наймаанай боложо байхада, үхэр буунуудай абяан замхадаг гэжэ дэмы хэлэгдээгүй.

«Алтан Меркурий» гэhэн уласхоорондын хүндэтэ шан абаха зуураа нүхэр Л. И. Брежнев иигэжэ онсолон тэмдэглээ hэн: «Адли тэгшэ эрхэтэ, сүлөөтэ уласхоорондын худалдаа наймаан хадаа тэрээндэ хабаадагшадай материальна аша түhые хангаха hайн зэбсэг байхаhаа гадна, түбхын түрүүндэ арадуудай хоорондоо эб найрамдал, hайн харилсаа бэхижүүлхэ түгэс арга мүн гэжэ бидэнэр Советскэ Союзда хододоо тоолодог байнабди».

Эб найрамдал тухай ленинскэ Декрет тунхаглагдаhанайнгаа hүүлээр залуу Совет гүрэн үргэн экономическа харилсаа тогтооё гэжэ капиталис оронуудта тэрэ дары дурадхаhан юм. Энэ гүнзэгы удхатай баримта мүн.

Мүнөө Советскэ Союз 131 оронтой худалдаа наймаа аша үрэ ехэтэйгээр хэнэ. Хүгжэнги капиталис гүрэнүүдтэй СССР-эй хэдэг бүхы худалдаа наймаанай дүрөэнэйнь гурбан хуби Баруун Европын хорин оронуудта хабаадана. Имагтал 1979 ондо манай орон Баруун Европын оронуудтай эрхилдэг наймаагаа 30 процентээр ехэдхэhэн байна.

1975 ондо Хельсинкидэ болоhон ниитэ Европын зүблөөнhөө хойшо СССР экономическа холбоо харилсаанай талаар Баруун Европын оронуудтай гуша гаран хэлсээ болон программа абажа, гар табиhан байна. Уласхоорондын түгшүүрилэй hуларуулагдахада, худалдаа наймаанай талаар ехэ хэмжээнэй, удаан болзоройн холбоо бэелүүлхэ арга олдоо hэн. Али алиндаа ашагтай түhатай андалдаа хэжэ байха зорилгоор экономическа болон научно-техническэ харилсаанай талаар хоёр талын комиссинууд байгуулагданхай.

Гэбэшье Советскэ Союзай гадаадын худалдаа наймаанда капиталис бэшэ, харин социалис оронууд гол hуури эзэлнэ. Манай гадаадын наймаанай эрьесын гурбанай хоёр хубинь эдэ оронуудта хабаатай. Мүн Ази, Африка болон Латиин Америкын хүгжэжэ байгаа оронууд манай гадаадын наймаанда нилээд ехэ hуури эзэлдэг.

Ушар байдалай иимэ байхада, социализмын оронууд имагтал өөhэд хоорондоо наймаа хэжэ, бүхы эрилтэ хэрэглэмжээ хангажа шадаха бэшэ аал гэhэн асуудал гарана. Үнэхөөрөөшье мүнөө социализм дэлхэйн байгуулалта боложо, айхабтар ехэ промышленна болон научно-техническэ хүсэтэй болоод байхадаа, ямаршье зорилгонуудые дүүргэжэ шадаха, тэрээндэ ямаршье экономическа блокада аймшаггүй юм. Социализмын оронууд хоорондоо андалдаа хэжэ, ондоо оронуудhаа юумэ худалдан абаха гол хэрэглэмжээ хангадаг. Ажалай уласхоорондын социалис хубаариие ашаглан, СЭВ-эй оронуудай шиидхэжэ шадахагүй экономическа ба научно-техническэ асуудал бодото дээрээ үгы юм. Энээниие баруунай оронуудташье мэдэрдэг.

Гэбэшье бусад оронуудhаа амяарланги түсгаар байха гэжэ социализм хэзээшье оролдоогүй юм. Баруунай оронуудтай экономическа харилсаа хүгжөөхэдөө, СССР болон социализмын бусад оронууд хэдэн ехэ ашаг олзо олоно. Хилын саанахи мүнгэ зөөри, түхеэрэлгэ, техническэ дүй дүршэл хэрэглэн, байгаалиин баялигуудые бүри ехээр, бодолтой зүбөөр, бүри түргэнөөр ашаглажа болохо байна. СССР-тэ бүтээн гаргагдадаггүй гү, али ондоо оронуудhаа абагшада ерхэдоо үйлэдэ-рилгэнь үнэтэй болодог эд товарнууд худалдан абтадаг. Түрүү технологи болон элдэб hалбаринуудтахи научно-техническэ дүй дүршэл мүн лэ абтана. Эрдэм шэнжэлгэ, капитальна hомололго ехээр хэжэ, зарим hалбаринуудта нэбтэрүүлхын орондо бэлэн технологи абахада, саг алмагдадаг.

Капитализмын дэлхэйн зонхилогшодшье социалис гүрэнүүдтэй экономическа харилсаа тогтооходоо, мүн лэ өөhэдынгөө аша түhа, олзо харадаг байhаниинь ойлгосотой. Ашаг олзогүй hаань, социализмын оронуудтай тэдэнэр худалдаа наймаа хэхэ байгаа аал! Капиталистнуудта түүхэй эд хэрэгтэй. Тэрэниие социализмын оронуудhаа худалдан абана. Баруун оронуудтахи үрдилдөөтэ тэмсэл хэдэг эзэдhээ абанхаар, машина товарнуудые социалис оронуудhаа худалдан абаашань тэдээндэ олзотой. Харин социалис оронуудта тиимэ машина, товарнууд улам олошорно.

Капиталистнууд өөhэдынгөө товарнуудые худалдаха ёhотой. Тиин социалис оронуудтахи эгээл үргэн, багтаамжатай, тогтууритай дэлгүүрнүүдтэ тэдэнэр товарнуудаа худалдадаг. Капиталистнуудта удаан болзоройн, ехэ, найдамтай захилнууд хэрэгтэй. Социалис оронууд тиимэ захилнуудые тэдэндэ хэдэг. Эдэ бүгэдын ашаар капиталис оронуудтахи фирмэнүүд болон зарим hалбаринууд үйлэдбэриеэ зарим тэды гуримшуулан, экономическа доройтолгые hуларуулха арга олоно.

Баруун оронуудтай Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай хэдэг худалдаа наймаан ба экономическа холбоо харилсаан гансал ажалша гарнуудhаа бэшэ ондоо баялиггүй хүнүүдтэ түбхын түрүүндэ түhа болоно. Экономическа кризисэй үедэ тэдэнэр эгээл ехээр ядардаг, ажалгүй болоходонь, гэр бүлэнь тулидаг.

Мүнөө «Юрэнхы дэлгүүртэ» ородог оронуудта 6,5 миллион хүн ажалгүй hууна. США, Япон, Англи, ФРГ болон Францида олон миллион хүн ажалгүйдэнэ, олон жэжэ ба дунда зэргын фирмэнүүд үгырэн хосорно. Иимэ эрхэ байдалда удаан болзоройн, ехэ ссает захилнууд олон хүндэ хүдэлмэри олгодог. «Мүнөө Баруун Германиин зургаа мянган фирмэ болон 400 мянга гаран хүдэлмэришэд Зүүнэй оронуудтай хэгдэдэг экономическа андалдаанай ашаар ажаhууна, — гэжэ ФРГ-гэй канцлер Гельмут Шмидт хэлэнэ. — Бидэнэр саашадаашье иимэ байдал үргэлжэлүүлхэ хүсэлэнтэйбди». Бүхы дээрээ СЭВ-эй оронуудай Баруун Европын оронуудта хэпэн захилнууд хоёр миллион шахуу хүнүүдые ажалтай байлгана.

Мүнөө дэлхэйн оршомдо дэлхэйн хоёр ажахы, дэлхэйн хоёр дэлгүүр бии гээшэ. Эдэ ажахынуудай тус бүринь өөhэд өөhэдынгөө жама ёhоор, имагтал социалис гү, али имагтал капиталис үйлэдбэрилгын арга замаар хүгжэнэ. Тиин хоорондоо хэдышье худалдаа наймаа хээ hаа, тэдэ өөрэд өөhэдынгөө жама ёhоор хүгжэнэ. Мүн тэдэнэй ангиин аша түhань хоорондоо тад харша байhаар.

Капиталис оронуудтай худалдаа наймаа эрхилхэ зуураа СССР адли тэгшэ бэшэ наймаа хэхэ, политическэ гү, али экономическа баалалта үзүүлхэ, худалдаа наймаанай даи үүсхэхэ, бүхэдэлхэйн ажахын харилсаануудые hандаргаха гэпэн али бүхы hэдэлгэнүүдтэ хатуу харюу үгэдэг. Элдэб «политическэ хэлсээтэйгээр» наймаа хэхэ гэhэн США-гай болон тэдэнтэй хамтарhан гүрэнүүдэй hэдэлгыень hүүлэй үедэ Советскэ Союз эрид шууд буруушаана. Мүн нефть малтан абаха ба худалдаха журам нефть абадаг оронуудта баадхан абхуулха гэhэн hанаашалгануудые эрид буруушаана.

Бусадай баялигые эзэрхэн зонхилжо, худалдаа хэхэ журам бусадта баадхажа hурашаhан капиталистнууд бодото адли тэгшэ үндэhөөрнь, бэе бэедээ ашаг олзотойгоор худалдаа эрхилхэ тухай социализмын дэбжүүлhэн гол ёhонуудта дурагүйлхэдэг. СССР болон социализмын бусад оронууд «технологиин талаар гээгдээ», мүн баруунай урьhаламжанууд болон шэнэ техникэ совет сэрэгэй хүсэ шадалые нэмээнэ гэжэ, тэрэшэлэн «нэгэ тээшээл ябадалтай худалдаа наймаанай гудамжа бии болонхой» гэжэ байгаад, тэдэнэр лэ худал хуурмаг үгэ хүүр тараана.

hиитын хоёр байгуулалта жараад жэлэй туршада экономическа талаар харилсана. Гэбэшье бүхы энэ туршада США-гай хархис засагаархид СССР-ые гансаардуулан амяарлаха гэжэ оролдоhон, олон товар худалдахые хориhон байха юм. Капиталис оронуудhаа эгээ түрүүлэн США-гай правительство Росситай худалдаа наймаа хэхые бүри 1917 оной ноябриин 24-дэ хориhон байна. «Большевигүүдэй гарта засагай байжа, тэдэнэй эб найрамдалай программа дэбжүүлжэ байгаа сагта энэ хорюул хүсэндөө байха» гэжэ хэлэгдэhэн юм. Иимэ политика тухай В. И. Ленин иигэжэ хэлээ hэн.: «Гансаардуулан амяарлаха тушаа дүй дүршэл юу харуулааб гэхэдэ, хэндэ — амяарлагдагшада гү, али тэрэниие гансаардуулхые эрмэлзэгшэдтэ — тэрэнэй хүшэр хүндэ байhаниинь мэдэгдэнэгүй» (ПСС, т. 44, нюур 301). Иимэ сэгнэлтын айхабтар зүб байхые ажабайдал харуулаа.

Гэбэшье адли тэгшэ үндэhөөр, али алиндаа ашаг олзотойгоор худалдаа эрхилхэ хэрэгтэ эсэргүүсэгшэд өөhэдынгөө бурууталгаhаа hургаал абаагүй. Октябриин хубисхалай hүүлээршье, граждан дайнай үедэшье, мүн гушаад онуудта ба «хүйтэн дайнай» үедэ тэдэнэр үнөөхил хуушан хара хэрэгээ эрхилhээр лэ байгаа. Байгша оной эхиндэ Афганистандахи үйлэ хэрэгүүдые шалтаг болгоод, Вашингтон СССР-тэй худалдаа наймаа хэхэгүйн түлөө шэнэ «галзуу добтолгоёо» эхилбэ.

Советскэ Союзтай бэелүүлэгдэжэ байгаа худалдаа наймаа болон научно-техническэ холбоо хизаарлаха зуураа США-гай засагаархид энэ ябуулгадаа НАТО-да ородог союзнигуудаа, мүн Японие хабаадуулхые эрмэлзэнэ. СССР болон бусад социалис гүрэнүүд баруунай оронуудhаа тон ехээр дулдыдажа, тэдэнгүйгөөр алхамшье хэжэ шадахагүй гэжэ тэдэнэр тэнэг бардамаар тоолоно. Иимэ худал хуурмаг бодолдо этигэгшэд элдэб хашалта хизаарлалтаар СССР-ые «хэhээхэ», Вашингтоной хүсэhэн ёhоор политикаяа хубилгахыень баадхаха, совет экономикые доройтуулха гэжэ оролдоно. Теэд хүгжэнги капиталис оронуудhаа абтадаг товарнууд СССР-эй бүхы национальна продуктын оройдоол нэгэ хахад процентнь болоно бшуу. Иимэ эрхэ байдалда тэдэнэр хара hанаашалгануудаа яажа бэелүүлхэб? Арбадахи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада манай орондо түхеэрэлгэ үйлэдбэрилгэдэ 130 гаран миллиард түхэриг hомологдоhон hаань, США-hаа оройдоол 1,2 миллиард түхэригэй машинанууд абтапан байгаа. Иимэ эрхэ байдалда тэдэнэр hанаашалгаяа яажа бэелүүлхэб?

СССР-тэ ороохо худалдахые хоригдоходо, тэндэ эдихэ хоол дуталдаха гэhэн хара hанаатай найдалгань мүн лэ ямаршье үндэhэгүй юм. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада манай орондо 657 миллион тонно ороохон хуряагдаа. Харин тиихэдэ США-hаа 32,5 миллион тонно (гол түлэб тэжээлэй) ороохон абтаhан байна.

Зүгөөр хохидол бии. Теэд хэн хохидооб? Советскэ Союз дуталдаhан таряагаа бусад оронуудhаа худалдажа абаа. Харин американ фермернүүд гансал 1980 ондо гурбан миллиард гаран түхэригөөр хохидоо (харин бүхы хохидолнуудыень тоолобол, найман миллиард болоно). СССР-ые гансаардуулан амяарлахые хүсэгшэд дахин алга hула hууба. Таряа худалдахые хориhон шалтагаанhаа «долларой хүсэн буураа, худалдаанда саг үргэлжэ бэрхэшээлнүүд үзэгдэдэг болоо, мүнгэнэй сэн унаа, экономикын хүгжэлтэ тогтоо» гэжэ Америкын сенатор Э. Стивенсон мэдүүлээ. Энээниие хараада абажа, США-гай конгресс Советскэ Союзда ороохо худалдаха тушаа захиргаанай тогтооhон хизаарлалтые болюулха гэhэн шиидхэбэри абаа.

СССР-тэй бэелүүлэгдэжэ байгаа худалдаа наймаанай ба экономическа холбоо харилсаае болюулха зорилготой «галзуу добтолго» буруу hүрэжэ байна. НАТО-да ородог тон дүтын союзнигуудыншье Вашингтониие дэмжээгүй. США-гай элдэб хэмжээнүүдые абажа байбашье hаань, Баруун Европын оронууд Советскэ Союз болон Зүүн Европын оронуудтай худалдаа наймаан болон холбоо харилсаан тухай хэлсээ хэхын хурса тэмсэлээ үргэлжэлүүлээ гэжэ «Нью-Йорк таймс» бэшэнэ. Социализмын дэлхэйтэй худалдаа наймаа хэхэ гээшэ капиталис гүрэнүүдэй ажахыда аргагүй шухала болонхой.

Худалдаа наймаан уласхоорондын оршондо гүрэнүүдые эбтэй эетэй болгохо үүргэ дүүргэнэ. Адли тэгшэ үндэhөөр, бэе бэедээ ашаг олзотойгоор харилсаха гээшэ амгалан тайбанаар зэргэ оршолгын найдамтай үндэhэ hуурлинь мүн. Капиталис оронуудай манай оронтой экономическа холбоо харилсаа тогтооходо хүсэлэнтэй байhыень хараада абажа, Советскэ Союз тэдээнтэй жиирэй hайн политическэ харилсаатай байха, эб найрамдал тогтонижуулха гэжэ оролдоно.

Вл. КУЗНЕЦОВ.

С. ОЛЬШОВСКИИН ҮГЭ

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь С. Ольшовский польшын радио болон телевиденеэр үгэ хэлээ. Хүдэлмэрилхэгүй суботонууд тухай асуудал тушаа тогтон хэлэхэ зуураа иигэжэ тэмдэглэбэ: мүнөө жэлэй субботын бүхы үдэрнүүдтэ хүдэлмэрилэнгүй байхыень ажалшадта идхан тухирагшад ажалшадай аша түhые хамгаалhан хэбэртэйгээр аашална. Энэ мэтын тон харша үүсхэлнүүдые гаргагшад обществын hанаае зобоохо шэнэ гуламта бии болгоно. Тэрэнь орон доторхи байдалай түбэгтэйгөөр заhаруулагдажа эхилhые таhалдуулха гэhэн hэдэлгэ болоно. Иимэ ябуулгануудые үүдхэгшэд социалис гүрэнэй алдуунуудые заhаруулха гэнэгүй, харин тэрэниие өөрыень hуларуулха зорилготой байна.

Польша хадаа социалис гүрэн байhан, байхашье, баталhан бүхы союзуудтаа үнэн байха, социалис тайбан байдалай бата бэхи хубинь байха, — гэжэ Ольшовский тусхайлан тэмдэглэбэ. Манай ороной, тэрэнэй экономикын хэрэгүүд, ниитын ба политическэ оршон байдал бидэнэрhээ—полягуудhаа гадна, мүн бусад гүрэнүүдые hонирхуулна, hанаата болгоно. Экономическа тогтууригүй байдал партнер байгша бидэнэй найдабариие буурууна, манай баримталдаг хараа бодолдо хохидол ушаруулна, уласхоорондын экономическа харилсаа холбоондо манай хабаадалгые хизаарлана. Тиимэ болохолоороо, дотоодын асуудалнуудые бидэнэй таарамжатайгаар шиидхэлгэ манай ороной, бусад социалис, мүн капиталис оронуудай ажалшадай аша түhада харюусаха байна.

hанаа зобоохо ондоошье ушарнууд hүүлэй үдэрнүүдтэ үзэгдэнэ. Гүрэнэй дотоодын гурим ба тэрэнэй оршон тайбан байлгын гол ёhонуудые эбдэхэ hэдэлгэнүүд дахинаа гаргагдана, — гэжэ С. Ольшовский үргэлжэлүүлэн хэлээ.—Зарим нютагуудтахи хүтэлбэрилхы тушаалтадай hэлгэгдэхын тула гүрэнэй засагай аппарадта зорюута хашалта баалалта хэхэ hэдэлгэнүүдэй хэдэ хэдэн воеводствонуудта — Елень-Гурада, Влоцлавскда, Торунь ба Радомда зорюута гаргагдажа байhан ябадал ямар үгэ зорилгонуудтай байнаб?

Ниитын байшангуудые хуули бусаар эзэлдэг, гүрэнэй эмхи зургаануудай ба ниитын эмхинүүдэй зөөриие хубааридаг, дура зоргооороо хэhэн аашанууд хуулиин ба демократиин ямар гол ёhонуудта алба хэхэ байнаб?

Экономикодо, гүрэнэй засагай аппарадта, политическэ эмхинүүдтэ алба хэдэг хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэ сэгнэлтэ үгэдэг, тэдэнэй список табидаг, Мазовшегой «Солидарностиин» зарим ажал ябуулагшад юу хэхэ, ямар зорилгонуудые шиидхэхэ гэжэ эрмэлзэнэб? Энэ ябуулгань хүтэлбэрилхы хүдэлмэришэдые айлгаха зорилготой hэдэлгэ болоно. Экономическа, гүрэнэй ба политическэ байдалые hандаахa харaa шэглэлтэй байна.

Тиимэhээ, имагта шухала ниитын ба экономическа асуудалнуудаар манай партиин ямар хараа бодол баримталдагые тэдэ бултадаа мэдэг лэ гэжэ эли тодоор мэдүүлхэ шухала байна,—гэжэ С. Ольшовский тэмдэглэбэ. Реформонуудые хэхэ, түсэблэлгын ба хүтэлбэрилгын онол аргануудые нарижуулан hайжаруулха шухала, арад зоной байдал hайжаруулха зорилготой бүхы ябуулганууд ба үүсхэлнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэй гэжэ парти мэдүүлнэ, али бүхы контрреволюционно hанаашалгануудта эсэргүүсэн, эрид шууд тэмсэхэ шухала гэжэ мэдүүлнэ.

ЖАГСААЛДА ХАБААДАГШАДАЙ ЭРИЛТЭ

ВАШИНГТОН. США-гай ниислэлдэ болоhон олоной жагсаалда хабаадагшад Сальвадорой хархис хунтада Америкын зүгhөө ямаршье дэмжэлгэ үзүүлхэеэ болихо эрилтэ табиба. Жабартай хүйтэн байбашье hаань, үдын тэнгэй үеэр Сагаан байшангай дэргэдэ хоёр мянга гаран хүн суглараа. «Сальвадорой ойро США гар хүрэхэ ёhогүй!», «Империалис хамааралга хэгдэхэ ёhогүй!», «Хунтада ямаршье зэбсэг үгтэхэ ёhогүй!» гэhэн бэшэлгэнүүдтэй плакатнуудые жагсаалда хабаадагшад барижа ябаба.

Сагаан байшангай дэргэдэ сугларhан жагсаалшадай ехэ колонныын Конгресс тээшэ шэглэн дабшахадань, Вашингтоной гол үйлсэнүүдээр нэгэн — Индепенденс-Авенюгээр ябалга сүм зогсоогдоо. Капитолиин гэшхүүрэй табшангууд дээрэ ехэ митинг болобо. Колумби гэжэ федеральна округhоо конгрессмен У. Фонтрой митингдэ хабаадагшадта зорюулhан мэдүүлгэ доторoo иигэжэ тусхайлан тэмдэглэнэ: Сальвадорто Америкын зүгhөө үзүүлэгдэhэн сэрэгэй ямаршье туhаламжа энэ орондохи алалсаа хюдалсаае улам hужэрөөлгэдэ түhа хүргэхэ байна. Сальвадорой хархис засаг хүнэй эгээн юрын эрхэнүүдые хаhана гэбэ. Митинг дээрэ үгэ хэлэгшэдэй нэгэн Сальвадорой хунтые дэмжэхээ болихо эрид шанга эрилтэ табиhан бэшэгүүд ба телеграммануудые Сагаан байшанда, гүрэнэй департаментда, Конгрессто эльгээхыень американцуудые уряалба.

Сальвадорой арад зонтой hаналаа нэгэдэн талархадаг американ комитет энэ митингые эмхидхэhэн байна. Нью-Йоркhоо, Атлантhаа, Сент-Луисhаа, Детройтhоо, Кливлендhээ, Филадельфиhээ, ороной бусад городуудhаа түлөөлэгшэд хабаадаа.

ТУ-154 САГ ҮРГЭЛЖЭ НИИДЭХЭНЬ

ИЛ-18 гэжэ лайнерай эгээл түрүүшынхеэ Буряадай газарта буухада, хэды баяр баясхалан болоо hэм! Тиихэдэ ороной ниислэл хото Улаан-Үдэ хоёрой агаарай замаар холболдоhон ушар тон шухала дээрэ hанагдаhаниинь гайхалгүй. Харин үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Улаан-Үдын аэровокзал дээрэ сугларагшад хүл хөөрсэг болонхой, хуу булта огторгой руу хүлеэнгеэр шэртэнхэй hэн. Юуб гэхэдэ, энэ үдэр Улаан-Үдэ—Москва гэhэн агаарай замаар Аэрофлодой эгээл хурдан түргэн самолет ТУ-154 ниидэн ерэхэ ёhотой байгаа бшуу. Иигэжэ энэ самолёднай тус маршрудаар үдэр бүри ниидэдэг боложо, Байгал шадарhаа Москва хүрэтэрхи зайе 5 час 50 минутаар (ниидэхэ сагай хэмжээгээр тоолобол) хорообо гээшэ.

...164 хүниие hуулгаhан мантан томо лайнерай газарта буухада, техническэ албанай хүдэлмэрилэгшэд түр зуура тойрошоно. Агаарай машиные бусаха замдань hайса шалгаха, бэлэдхэхэ хэрэгтэй ха юм гэжэ ойлгобобди. Москвагай Внуково аэропортын ниидэлгын управлениин командир М. М. Мирошниченко, экипажай командир М. Х. Воднев, лётчик Ю. Д. Волков гэгшэд даалгагдаhан даабарияа амжалтатайгаар дүүргэhэндээ урма баяртайнууд... Тэдэнэр шэнэ самолёдые угтан абахын тула бэлдэгдэhэн авиаторнуудые, багшадые амаршалха зуурза, техникүүдые ба диспетчернүүдые hургаха, мэргэжэлынь дээшэлүүлхэ тушаа hануулга хэбэ. Ниидэлгын урда тээ бортинженер О. С. Чайковский, штурман В. П. Гажора гэгшэдтэй уулзахадамнай, харюусалгата рейс тухай иигэжэ хэлээ бэлэй:

— Самолёднай часай туршада аяар 900—920 модоной зайе ниидэн гаталдаг, сагай ямаршье уларилда агаарта гараха аргатай. Тиимэhээл ехэл анхаралтай, хёрхо, hонор байха хэрэгтэй.

Техническэ шалгалтын дүүргэгдэhэнэй удаа, тусхай автобус түрүүшын бүлэг пассажирнуудые асарба. Табан бортпроводник урин налгайгаар тэдэниие угтан абажа, hууринуудаа эзэлхыень гуйна. Уданшьегүй ниидэлгэдэ бэлэн болоhон хүсэ ехэтэ лайнерай мотоорнууд хүнхинэшэбэ. 98 тонно шэгнүүртэй самолёт агаарта дэгдэн гаража, Москва тээшэ зорёо hэн.

Арюун замаар ниидэг лэ, абарга томо шубуундли самолет — ТУ-154!

С. БУТЫРИНА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Москва зорин дэгдэбэ. 2. ТУ-154 hуулга эхилээ. 3 ТУ-154 самоледой экипажай гэшүүд ниидэлгэдэ бэлэн.

С. НИКИТИНА.
Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

Зураглал

„БАЙГААЛИТАЯА БАРИСААТАЙБ..."

Э. Э. Пильман 81 наhанай богоhо алхабашье, нюдэниинь хёрхо, ухааниинь hонор зандаа. Тэрэ үндэр наhанай жаргал эдлэжэ үнгэрhэнее дурсажа, панаа дүүрэн, сэдьхэл тэниглэн налайжа амарха аргатай ааб даа. Теэд нэгэтэшье гараа хабсараад, миил hуудаггүй. СССР-эй Географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн Пильман бухы напаяа байгаали хамгаалгада зорюулаа гэбэл, алдуугүй. Бүри гүлмэр залуу наhандаа тэрэ оршон тойроной дабтагдашагүй hайхан үзэгдэлые hайхашаажа, үүрэй сайжа, үлгэн дэлхэйн сэлмэхэдэ, холоhоо зэрэлгээтэн унаартаhан тала дайдадаа, набша намаагаар даллаhан ой тайгадаа үнэн зүрхэнhөө дурлаа бэлэй.

Тиигэншьегүй яахаб. Тайгада түрэhэн, үдэhэн, ургамал бүхэниие хөөршөөжэ, ан гүрөөлые, шубуу шонхорые багахан хаhымни эгээл түрүүшын ханинар гэжэ тоолодог байгаа бшуу. Эрих Эдуардович эстон яhанай хүн юм. Үбгэн эсэгэнь ойн харуулшанаар бүхы наhаараа ажаллажа, Эдуард хүбүүндээ уг залгамжалуулан мэргэжэлээ шэлэхыень захяа hэн. Иигэжэ Эрихэй эсэгэ охотовед, загаhа үсхэбэрилэгшэ болоhон хадаа хүбүүндээ хүсэл эрмэлзэлээ дамжуулhан гэхэ. 1905 ондо Пильманай бүлэ онсо шалтагаанаар Сибирь нүүжэ ерэhэн. Түрэл нютагhаа гаража ошохо болоhондоо голхорhон бишыхан Эрихэй сэдьхэлэй үбшэниие Буряад ороной хүбшэ тайга, аршаан булагууд «эмшэлhэн» гэхэ. Сагайнь уларил бүришье hайшаагдаа. Саhата шэмэрүүн үбэлэй үедэ бэе махабадаа hорижо, бүхэжүүлхэдэ одоол аятай ха юм.

Хэзээдэшье эсэхэ сусахые мэдэдэггүй энэ хүнэй гол мэргэжэлынь багша-биолог юм. Теэд аяншалагшын, хизаар ороноо шэнжэлэгшын, географой, охотоведэй ульhа залитай байhан тула сүлөө сагайнгаа минута бүхэниие ашатуhатайгаар үнгэргэхые оролдодог hэн. Энэ хүдэлмэриинь, олон жэлэй ажаглалтануудайнь, шэнжэлгэнүүдэйнь дүн гэхэдэ, тэрэ О. В. Сероватай суг «Ойн нюусанууд» гэhэн ном хэблэн гаргаhан. СССР-эй Географическа бүлгэмэй зүгhөө Семёнов-Тянь-Шанскиин нэрэмжэтэ дурасхаалта медаляар, СССР-эй Геологиин ба ашагта малтамалнуудай баялиг хамгаалгын министерствын зүгhөө аяншалгануудые эдэбхитэй эмхидхэлсэдэг байhанай түлөө «Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэhэн тэмдэгээр, Бүхэроссин байгаали хамгаалгын бүлгэмэй зүгhөө «Россин байгаалиие хамгаалалсаhанай түлөө» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаhан габьяатай. «Ажалай ветеран» гэhэн медаль мүн лэ үбсүүень шэмэглэдэг.

Ажалай ветеран... Элдэб тушаалда хүдэлхэ ушар гараа. 8 жэлэй туршада багшалха үедөө нилээд лэ олон үхибүүдые түби дэлхэйнгээ шэмэг болохо ургамал ногоондо, амитадта хайхарамжатайгаар хандахыень hургаhан байха. Шубуудта модон байра дархалхаhаа эхилээд, уhа голой ариг сэбэрые сахиха, модо hөөгүүдэй пэгшысэ hалбаран ургахын түлөө оролдохо гэхэ мэтэ зорилгонууд, үүргэ уялганууд дууhаха, барагдаха бэшэ. Удаань хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, Гэгээрэлэй министерствын мэдэлэй эдир аяншалагшадай республиканска станцида ахалагша методистаар хүдэлхэдөө, ажал ябуулгаяа нилээд үргэдхэхэ арга боломжотой болоhондоо тон лэ баярлаа бэлэй. Эрих Эдуардовичай үүсхэлээр hурагшад түрэл хизаараараа олон үдэрэй аяншалгануудта гарадаг болоо hэн. 1964 ондо Хэрэнэй дунда hургуулиинхидтай суг Саяанай hарьдагуудта «айлшалжа», Шумаагай аршаан хүрэhэнөө мартадаггүй. Зээрэг дошхон горходые, зэрлиг хүбшэ тайгые хаража зогсоходоо, дэлхэй шадархи нютагайнгаа нюдэндэ зөөлэн намжааханаар үзэгдэдэг гүбээ добуунуудые, элhэлиг газарые ээлүүдгүй дурсаа бэлэй. Байгаали гээшэмнай агуу ухаатай, абарга хүсэтэйшье hаа, бэеэ хамгаалха шадалгүй нарай нялха үхибүүндэл гэжэ өөрсэ янзаар жэшэhэниинь шье зүйтэй. Иимэл бодолнуудhаа hабагша татан, лекци, хөөрэлдөөнүүдые хэдэг, хүрэжэ ошоhон нютаг hуурин бүхэндөө ойлгуулэмжын хүдэлмэри ябуулдаг hэн.

Гэбэшье Эрих Эдуардовичай эмхидхэлэй шадабаритайнь хараада абтажа, спортивна «Динамо» бүлгэм байгуулалсахаар томилогдоо бэлэй. Нилээд ажаллаhанай удаа республикын агналга-олзоборилгын ажахын управлениин начальнигаар хүдэлөө. Эгээл энэ тушаалда байхадаа тэрэ хулгайгаар агнуури хэгшэдтэй эбсэшэгүй тэмсэл ябуулжа, олзоборилгын хүдэлмэриие шанга хиналта доро абаа hэн. Мүн Буряадай багшанарай болон Москва хотын ангай арhанай институтуудай студентнэрые хэшээлнүүдтээ уридаг, заабари зүбшэл үгэдэг hэн.

Набша намаагай «хөөрөөе», ан амитадай аяг аашые hайса мэдэдэг, ойлгодог болоhон хизаар ороноо шэнжэлэгшэ саг үргэлжэ дүрэ зурагуудые буулгадаг, хоморой шухаг үзэгдэлнүүд тухай богонихон этюд, рассказуудые бэшэдэг шуналтай. Тэрэнэй хурса мэргэн хэлээр бэшэгдэhэн зохёолнууд «Агнуури ба агналгын ажахы», «Огонёк», «Байгал», «Вокруг света» журналнуудта, мүн газетэнүүдтэ толилогдодог байhан. Һайн дураараа Буряадай хизаар ороноо шэнжэлгын музейн (мүнөө нэгэдэмэл музейн бүридэлдэ оролсодог) байгаалиин таhагта экспонадуудые суглуулалсажа, үндэhэ hууриень табилсаhан юм. Эрих Эдуардовичай эсэгэнь өөрэгүй ниитэдэ ашатай туhатай хэрэгтэ эрдэм мэдэсээ зорюулжа, Сэлэнгын районой Тельманай нэрэмжэтэ совхоздо байгаалиин музей байгуулhан. Иигэжэ уг дамжаhан шунал ёhотойл дуран болон мүндэлөө ха юм.

— Республика доторнай, мүн бусадшье хизаарнуудта байгаали хамгаалгада, баялигыень арьбадхалгада үшөөл олон дутуу дунданууд ушарhаар. Нэгэ hургаалтай уулзалга тухай хөөрэhүүб, — гэжэ нэгэтэ Эрих Эдуардович хэлэбэ.

Ушарын гэхэдэ, Таллин хотын агнууриин ажахын директор иишэ айлшалжа ерэхэдээ, Сэлэнгын, Баргажанай районуудаар аяншалhан ха. «Туруута ангууд нэгэтэшье дайралдазагүй. Үргэжэ, тайгын гүн руу шурган орошоо гэзбы. Харин манай тэндэ хаа-яагүй ушардаг. Мэндэшэлэлдэхээр шахуу...» гээд тэрэ директор hанаа алдаhан гэхэ.

Иимэ тобшолол хэжэрхихэдэнь, Эрих Эдуардовичай досоо гансата бүглэгэр харанхы болошоходол гээ hэн. Тиигэжэ тэрэ гуурhаяа абажа, бүхы үнэтэй сэнтэй бодолнуудаа саарhан дээгүүр hубарюулаа бэлэй. Мүнөө хэдэн ном болохоор бэшэмэл хүдэлмэринүүдтэй болонхой. Гэхэhээ гадуур, юрэ бусын намтартай энэ хүн бэлигтэй уран гартан мүн. Тэрэнэй дурадхалаар Улаан-Үдэдэ таксодермическэ мастерской нээгдэhэн, шубуудай, ангуудай арhаар дүрсэнүүд бүтээгдэдэг болоо hэн. Иимэ хүдэлмэри байгаалиие шэнжэлэн шудалхада, элдэб түрэлэй ан амитад тухай хүн зоной мэдэсые үргэдхэхэдэ, тааруу арга нүхэсэл болодог. Илангаяа үсөөржэ, үндэhөөрөө таhарха түйлдаа хүрэhэн шубууд, ангууд тухай мэдэсэ олоной дунда дэлгэрүүлхэ шухала ха юм. Мүнөө Э. Э. Пильман ой тайгада дүтэ — Калёново тосхондо ажаhуудаг, Улаан-Үдын託 госпромхозой захилаар уран бүтээлнүүдые хэhээр юм.

— Эрих Эдуардович, үндэр наhатай болобошье, солбон габшагай, сэдьхэлээр залуу зандаат. Энээндэ нюуса гэжэ байха гү?

— Ямар нюуса гэжэ даа. Физкультура, спортоор бэеэ hорижо, аян замhаа тунхарихагүйл хэрэгтэй. Байгаалитай барисаатайл hаа, элүүр энхэ байгдаха. Уйдхар гашуудалда абтаашье hаа, уула хадаар ябыш — хээрын hалхин бүхы гашуудалыешни үлеэн абаашаха... Энэл даа нюуса, — гээд урин налгайгаар энеэбхилээ hэн.

Хөөрөөнэйнгөө түгэсхэлдэ hонирхолтой намтартай үбгэжөөлэй түхэл шарайе зураглая. Хараhаар лэ табяад наhанайл хүн гэхээр. Дундуурхан, туранхайшаг бэетэй. Харасыень абаhаар лэ анхармаар. Балтиин далайн номин сэнхир долгиной үнгэ нюдэндэнь шэнгээ гээбы даа.

Эрих Эдуардовичтал адли эдэбхитэдэй олон hаань, байгаалида хохидол хоро хүргэгдэнэ, түби дэлхэймнай нюсэгэн хооhон тала губидал болошоно аа гү гэжэ айлтагүй hэн ха.

Г. ДАШЕЕВА.

ГАИ-гай экран

Хэнэйшье мэдэhээр, бага наhанай үхибүүд харгыгаар ябаха дүрим hайса ойлгодоггүй, гэнэ усалай хойшолон тухай мэдэдэггүй гээшэ ааб даа. Тиимэhээл тэдэнэр саг үргэлжэ ехэшүүлэй харууhан доро ябаха зэргэтэй. Гэбэшье үхибүүдээ хайша хэрэг орхижорхеод, hанаа амар hуудаг түрэлхид ушардаг. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэ шадар гансаараа наадажа байhан зургаан наhатан Лена Гурьянова трамвайн рельс дээгүүр гүйжэ ябатараа, трамвайда дайруулжа гэмтэбэ.

Үнгэрhэн долоон хоногто машинын рульда hогтуугаар ябаhан 43 жолоошон баригдаа. Алар 17-ниинь нэгэ үдэр баригдаа. Харгын дүрим саг үргэлжэ хазагайруулагшад шанга хэhээлтэдэ оросохо ёhотой. Тэдэнэй тоодо Госкомсельхозтехникын нүүдэл онцhожоруулагдамал колонниин жолоошон В. Б. Ковтун, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай жолоошон П. Н. Рудик, Буряадай мебель бүтээдэг, модо болбосоруулдаг комбинадай тракторист В. П. Стрекаловский, Оронгын совхозой хүдэлмэрилэгшэн Б. Ж. Цыденов ба бусадые нэрлэмээр.

Дүрсагдашагүй хугасаа соо харгы дээрэ 5 гэнэ усал боложо, нэгэ хүн наhа бараhан, 4 хүн шархатаhан байна.

Н. СЕМЁНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

Уншагтын hонирхохол байхат

ЮРЭ БУСЫН САХАРИГУУД

Галилейн эгээлэй юрын телескопой туhаламжаар Сатурн планетые тойроод байдаг сахаригуудые элирүүлhээр 370 жэлэй үнгэрhэн хойно эрдэмтэд «Вояжер-1» гэжэ американ замбуулиной станциин туhаламжаар замбуулиной алас холын ойлгомжын ёhоор тон бүтэйгөө эдэнэй буулгабаринуудые абаhан байха юм. Гэбэшье шэнэ баримта мэдээнүүдэй абтаhанай hүүлээр байгаалиин энэ юрэ бусын үзэгдэл бүри орео, нюуса ехэтэй болобо гэжэ «Вояжер-1» гэдэг замбуулиной станциин туhаламжаар үнгэргэгдэдэг шэнжэлгэнүүдэй программые хүтэлбэрилдэг Б. Смит эрдэм наукые хүгжөөлгэдэ туhалха американ нэгэдэлэй жэл бүриин суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Тэрэнэй хэлэhэнэй ёhоор, энэ планетые хүрээлэн оршолдошоhон сахаригуудай гайхалтай hонин байгуулалга физикын мэдээжэ хуули законуудтай яашье таарал̆данагүй. Эдэ юрэ бусын сахаригууд, магад, Сатурнын гү, али тэрэнэй электрическэ олон сурвалжата талмаинуудай татасын хүсэнэй нүлөөнhөө үнэмлэн байхадаашье болохо гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Зүгөөр мүнөөдөө энэ үзэгдэл үшөөл нюуса байнхар гэжэ Б. Смит хэлээ.

«Вояджер-1» станци дээрэhээ абтаhан мэдээсэл ехэ hонирхол үүсхэбэ. Мянгаад лэ бэшэ юм hаа, хэдэн зуугаад бишыхан сахариг элирүүлэгдээ. Сатурнын үшөө нэгэ, 16-дахи дахуул элирүүлэгдэбэ гэжэ Смит мүн лэ мэдээсэhэн байна.

Үнгэрhэн жэлэй ноябриин 12-то «Вояджер-1» гэжэ станци энэ юрэ бусын планетэдэ бүтэхэнүүр ниидэжэ гараад, саашаа ябашаhан байгаа. Алтан пластинканууд дээрэ бэшэгдэhэн «газарай аялга хүгжэмүүд» станци дээрэ бии. Хэрбээ ямар нэгэн холын оюун ухаатай хүгжэлтэ дэбжэлтын бии байгаад, энэ онгосын ниидэжэ ябаhые элирүүлбэлнь, Газар дээрэ хүн зоной бии байhан тухай мэдэжэ абаха бшуу.

95-тай МОТОЦИКЛИСТ

Колхоз, совхозой үйлэдбэриин ветеран А. Григорьевой түрэhөөр 95 жэлэй ойе Яхадай Илбэнгэ тосхондо ажаhуугшад тэмдэглэбэ. Холын хойто зүгэй республика үндэр наhатанаараа үни холоhоо хойшо алдаршанхай юм. Зүгөөр Афанасий Дмитриевич үндэр наhатай байхаhаа гадна, абьяас ехэтэй мотоциклист байhаараа мэдээжэ болонхой.

— Юрэдөө, 80-тайдаа мотоциклдо түрүүшынхеэ hуугаа hэм, — гэжэ Григорьев хөөрэнэ. — Түргөөр ябажа hурахаhаа гадна, машинын бүхы частьнуудые ойлгоhон хүм. Али бүхы эбдэрэлгэнүүдыень өөрөө заhадагби. Ерэтэй болоходоо булад хүлэгөөрөө бүхы түрэл түтимүүдээрээ айлшалаа hэм. Энэ аяншалгамни 2 мянган километр тухай болоhон байна.

ДУУЛАДАГ ЭЛҺЭН ГҮБЭЭНҮҮД

Каракумда Икидже гэжэ газар бии. Энэнь «хоёр худаг» гэhэн удхатай. Эндэ, сүл губиин эгээл түбтэ, бишыхан метеостанци байрладаг. Тэрээнтэй зэргэлээд, далайн асари ехэ долгид мэтэ, элhэн гүбээнүүд харагдадаг. Эдэнэй табиниинь станциин хүдэлмэрилэгшэдые илангаяа hонирхуулба. Сүл губида шанга hалхинай буухада, эдэ гүбээнүүд «дуулажа» эхилдэг. Ямар нэгэн хүгжэмэй инструментын утаhата хүбшэргэйе дараhан юумэдэл, тон уянгатай аялга хүгжэм соностодог байна. Һалхинай үлеэхэдэнь, кварцын бутархай бэшэ, томо элhэ хайр иимэ хүгжэм бии болгодог байна гэжэ эдэ гүбээнүүдые шэнжэлдэг мэргэжэлтэд тоолоно. Каракумда иимэ элhэ хайр тон хомор.

АРХЕОЛОГУУДАЙ НЭЭЛТЭНҮҮД

Помпейдэ малталга хэжэ байhан Италиин археологууд hонирхолтой юумэ нээбэ. Гомерэй зохёолнуудай темээр гоёон шэмэглэгдэhэн зурагуудтай бронзо ваза, мүн 1,6 метр үндэртэй бронзо хүшөө эртэ урдын хотын байшан гэрнүүдэй нэгэн соохоо олдоо.

Археологууд Италиин Больсен нуурай оёроhоо эртэ урдын огог hууриин олобо. Эдэ барилгачууд, багсаамжалбал, манай эрын урда тээхи X—IX зуун жэлнүүдтэ хабаатай гэжэ эрдэмтэд тогтоогоо. Олдоhон огог hууриниие шэнжэлхэ үедэ олон тоото бронзо зүйлнүүд, 3 мянган жэлэй урда тээ ажамидардаг байhан амитадай яhанууд олдоо.

Италиин археологуудай Неаполь шадархи Виллэ Оплонтиие малтахада, манай эрын урда тээхи нэгэдэхи зуун жэлдэ мрамораар бүтээгдэhэн эхэнэрэй тухэл дүрсэ hайнаараа зандаа олдобо. Вилла Оплонтиин хуби заяан хадаа манай эрын 79-дэхи ондо Везувий вулканай тэhэрэлгэhээ хосорон hалаhан Помпей гэжэ антична хотын хуби заяантай адли юм гээд мэдээжэ.

(ТАСС).

СПОРТ

ШАТАР

ХҮСЭГДЭХЭГҮЙ...

Һурагшадай дунда шатараар зонын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Баргажан» гостиницын конференц-зал соо боложо үргэлжэлhөөр.

Арбадахи наадана Эрхүүгэй — Тувын, Красноярскын — Магаданай командануудай уулзалга тус тустаа 8:0 тоотойгоор дүүрэбэ. Энэнь юу харуулнаб гэхэдэ, эдэ командануудай гэшүүдэй дүршэл шадабари тад ондоо байна бшуу.

Амарай областиин эдир шатаршад Яхадай АССР-эй түлөөлэгшэдтэй наадаба. Эдэнэр 4:4 тоотойгоор тэнсэhэн байха юм. Гэбэшье эндэ дүрбэдэхи хюлгэ дээрэ болоhон тулалдаан сугларагшадай анхарал татаhан, hонирхол үүсхэhэн байна. Ушарынь гэхэдэ, энэ хюлгэ дээрэ түрүү hуури эзэлжэ ябаhан И. Воробьев (Амар) Г. Моисеев (Яхадай АССР) хоёр уулзажа, хаба шадалаа туршаба. Якутск хотын 28-дахи hургуулиин 8-дахи классай hурагша Гумар Моисеев hүбэлгэн бэрхэ, шатарай теори яhала hайнаар мэдэхэ байhанаа харуулаа. Эдэнэр бэрсын гамбит наадахадаа, мүрысөөнэй тэн үедэ адлирхуу байдалтай байhан аад, 29-дэхи ябадалда Моисеев нүгөөдэеэ «мэхэлжэ», бодо үлүүтэй болобо. Угайдхадаа, саашадаа Воробьев цейтнотдо орожо, 41-дэхи ябадалдаа шүүгдэжэ, нүхэрөө амаршалха ушартай болоhон байгаа. Энэнь эдир шатаршанай түрүүшын урагшагүйдэлгэ болоно. Тиигэжэ эдэнэр тус тустаа 7,5 очкотой болоод, түрүү hуури эзэлжэ ябана.

Камчаткын — Примориин спортсменүүдэй уулзалга hонирхолтойгоор хүлеэгдээ hэн. Ушарынь гэхэдэ, эдэмнай адлирхуу мэргэжэл шадабаритай команда болоно. Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадаhан А. Будников (Приморье) О. Смирнов (Камчатска область) хоёрой уулзалгада сугларагшад гол анхаралаа хандуулhан байгаа. Тиигэншьегүй аргагүй. Эдиршүүлэй дундаhаа РСФСР-эй чемпион Александр Будников нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадагшадай дундаhаа түрүү hуури эзэлжэ ябана. Тэрэ шатарай теори hайнаар мэдэхэhээ гадна, болгоомжотой нарийнаар наададаг байhаараа шалгарна. Эдир хүбүүн хэдэн ябадал уридшалан хаража шададагаараа тренернүүдтэ, мэргэжэлтэдтэ hайшаагдаа. Бэрхэ шатаршантай уулзаhанаа ойлгожо, О. Смирновой найдамтай хамгаалалта хэн, тэнсэжэ гараhаниинь магтаалтай. Сэхыень хэлэхэдэ, Камчатска областиин шатаршад энэ үдэр эдэбхитэй hайнаар наадажа, 4,5:3,5 тоотойгоор шүүбэ.

Манай республикын түлөөлэгшэд Шэтын областиин командатай наадаба. Урда үдэрынь эрхүүгэйхидтэй тэнсэхэдээ, манай команда энэ үдэр эдэбхигүй hулаар мүрысөө гээд тэмдэглэлтэй. Эндэ шэтынхид 5:3 тоотойгоор илаба. Манай командаhаа Ю. Барнаков, А. Николаев, А. Столярова гэгшэд илалта түйлаhан байна.

— Манай зонын мүрысөөн дүүрэхэ тээшээ боложо байна. Бүхы командануд адли мэргэжэл шадабаритай гэхын аргагүй. Илангаяа мүрысөөнэй hүүлшын наадануудта уулзалга бүхэн шанга тэмсэлдэ үнгэрнэ. Энэньшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, команда бүхэн дээгүүр hуури эзэлхые, харин шатаршан бүхэн РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй наадана хабаадаха эрхэдэ хүртэхые эрмэлзэнэ, — гэжэ мүрысөөнэй ахамад секретарь, республиканска категориин судья Н. А. Ушакова (Красноярск) хөөрэнэ.

Арбадахи наадана hүүлээр 54 очкотой болоhон Красноярска хизаарай эбтэй эетэй команда түрүү hуури эзэлжэ ябана. Эдэнэр хүсэгдэхэеэ болёо хэбэртэй. Хоёрдохи hуурида ябаhан Эрхүүгэй шатаршад эдэнэрhээ аяар зургаан очкогоор гээгдэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

АХА НҮХЭРЭЙ ҮГЭ ХҮНДЭТЭЙ

Үхибүүдэй элүүр энхые хамгаалха гэээшэ арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай гол шухала зорилго болодог юм.

Һүүлэй үедэ РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерство Россин Федерациин Спорткомитедтэй хамта үхибүүн бүхэниие физкультура болон спортдо хабаадуулхын тула таарамжатай hайн эрхэ байдал байгуулха арга олгохо хэмжээнүүдые тодорхойлhон байгаа. Энэ талаар бага классай hурагшадта зорюулагдаhан ГТО-гой комплексын шэнэ эхин шатын ехэ удха шанартай байhые сэгнэхэнь хүшэр лэ. Мүнөө багашуул hургуулиин физкультурна коллективэй адли тэгшэ эрхэтэй гэшүүд болонхой. Эдэнэртэ зорюулагдажа, секцинүүд, кружогууд эмхидхэгдэнэ, элдэб мүрысөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

Гэбэшье энэ хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандаха ушар үшөөл дайралдаhаар. Багашуулые элдэб наадануудта хабаадуулха талаар заримдаа ехэ бэрхэшээл түбэгүүд ушардаг байна.

Энэ талаар Улаан-Үдын 14-дэхи дунда hургуулида хүүгэдэй дунда ябуулагдадаг хүдэлмэри онсо шэнжэтэй байhаараа шалгарна. Һургуули hая байгуулагдаhаншье hаа, өөрын ёhо заншалтай болонхой. Городой болон республикын спартакиаданууд энэ hургуулиин hурагшад спортын хэдэн зүйлөөр түрүү hуури эзэлдэг. Энэ hургуулида ГТО-гой шэнэ комплексын нормативы тушааха хүдэлмэриие ямараар эмхидхэдэгыень анхаралаа хандуулмаар байна. Эндэ hурагшад олоороо хабаададаг. Теэд олоной хабаадалгаhаа мэргэжэл шадабариин дээшэлдэг байhаниинь элитэ.

Үнгэрhэн жэлдэ энэ hургуулиин 7-дохи «Б» классай hурагшад «Этигэл найдалай мүрысөөнүүдтэ» илажа, «Артек» гэжэ бүхэсоюзна лагерьта үнгэргэгдэhэн түгэсхэлэй наадануудта республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалаа hэн. Энэ классай hурагшадай амжалтатайгаар наадаhан ушар бэшэ юм. ГТО-гой комплексын олон зүйлөөр Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөндэ илаhан Татьяна Воронина, республикын эрхим бэрхэ атледүүдэй нэгэн Алексей Насонов, футболоор Буряадай эдиршүүлэй суглуулагдамал командын гэшүүн Александр Власов гэгшэд классайнгаа амжалтада ехэ хубитаяа оруулhан байна.

Энэ hургуулиин hурагшадые физкультура болон спорт эрхилгэдэ хабаадуулжа, тэдэнэй бэе махабадые хатуужуулха гэhэн туршаhагын үнгэргэгдэдэг байhан тухай хөөрэхэ hанаатайб. Физкультурын багша А. А. Попов иимэ юумые эмхидхэгшэ болоно.

Буряадай спортдо дуратайшуул Поповые hайн мэдэхэ, таниха юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, табяад онуудта тэрэ спортын элдэб зүйлнүүдээр ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаададаг hэн. Анатолий санаар урилдадаг, хүнгэн атлетикэ эрхилдэг байгаа. Хоёр жэлэй туршада hорилго хэhэнэйнгээ hүүлээр hурагшадай дунда боксоор зонын мүрысөөндэ хабаадахадаа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. Гэбэшье саашанхи спортивна амжалтануудынь «спортын хатантай» холбоотой. Республикын суглуулагдамал командын тренернүүд байhан, мүнөө Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэд А. В. Горох, Л. В. Бобров гэгшэдэй хүтэлбэри доро тэрэ мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлээ hэн. 1955 онhоо 1963 он болотор Попов Буряадай суглуулагдамал командын бүридэлдэ ороходоо, спортын олон зүйлнүүдээр нэгэнтэ бэшэ чемпион болоhон, рекорд тогтооhон байгаа. Тэрэ утые, мүн гурбан алхасаар харайхадаа, амжалта түйлаhан намтартай.

Мүнөө Анатолий Александрович 40 гаража ябаашье hаа, спорттой ханилhаар зандаа. Тэрэ хүндэтэй багша, хүмүүжүүлэгшэ болонхой. Гэхэ зуура, нёдондо жэл ГТО-гой комплексын олон зүйлөөр мүрысэхэдөө, чемпион болоhон байна.

Зүгөөр гол юумэниинь юуб гэхэдэ, тэрэ багашуулда хизааргүй дуратай юм. Баян дүй дүршэлөө эдир хүбүүд, басагадта дамжуулан үгэдэг. Энээнэй тула А. А. Попов 14-дэхи hургуулида багашуулай бэе махабадые хатуужуулгын бүлэгые эмхидхэн байгуулаа hэн. 4—10-дахи классуудай 60 hурагшад энэ бүлэгтэ ородог юм. Тэдэ тусхай программаар үдэр бүри hорилго, бэлэдхэл хэдэг. Тиихэдэ имагтал спортын үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаха бэшэ, харин багашуулай бэеын элүүрые хамгаалха гэээшэ Анатолий Александровичай хүдэлмэриин гол зорилго болоно. А. А. Попов hурагшадайнгаа дунда угаа хүндэтэй. Энэнь аха нүхэрэй үгын хүндэтэй, бата найдамтай байhые гэршэлнэ.

Энэ талаар хүүгэдэй спортын hургуули hурагшадтай хэшээлнүүдые эмхидхэлгын түб болохо ёhотой. Жэшээнь, Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 1-дэхи hургуулида 500 гаран үхибүүд хүнгэн атлетикын «нюусануудтай» танилсана. Мүнөө мэдээжэ болоhон уласхоорондын классай спортын мастернууд П. Яковлев, Г. Позднякова, Н. Виноградова, спортын мастер А. Костецкий гэгшэд спортивна замаа эндэл эхилhэн байгаа. Гэбэшье энэ hургуулиин ажал хэрэгүүд жэншэдгүй hайн гэхын аргагүй. Һургуули дүүргэжэ гарагшадай мэргэжэл шадабари үшөөл хангалтагүй юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, олохон тренернүүдэй ажал ябуулга үрэ багатай байhаар. Энээниие усадхаха гээшэ hургуулиин тренернүүдэй, мэргэжэлтэдэй гол зорилго болоно.

Хүүгэдэй спортые хүгжөөхын тула мүрысөөнүүдые зүбөөр, hайнаар, аша үрэ ехэтэйгээр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Теэд олохон ушарта эдиршүүлэй мүрысөөнүүд hонигүйгөөр, харюусалга багатайгаар үнгэрдэг. Һүүлэй үедэ үргэнөөр алдаршажа байhан «Этигэл найдалай мүрысөөнүүд» гэжэ Бүхэсоюзна хүүгэдэй спортын наадануудта олониие хабаадуулжа, хүнгэн атлетикые хүгжөөлгэдэ нүлөөлхэ байха гэжэ hанагдана.

Мүнөө СССР-эй Гэгээрэлэй министерство болон ороной Спорткомитет хүүгэдэй мүрысөөнүүдэй шэнэ гурим тогтоогоо. Энээнhээ хойшо hурагшад нэн түрүүн «Этигэл найдалай мүрысөөнүүдтэ» хабаадаха, тиигээд программын гурбан зүйлые шэлэхэ эрхэтэй байна. Иимэ шэнэ гурим hурагшадай дунда физкультура болон спортые дэлгэрүүлгэдэ нүлөөлхэ аабза.

Эгээл иимэhээ физкультурын хэшээлнүүдтэ, хүүгэдэй спортын hургуулинуудай секцинүүдтэ үхибүүд бэе махабадаа хатуужуулжа, элүүр энхээр хүмүүжэг лэ.

Б. МИРОМАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Областной партийна конференциин делегадууд — ехэ хэрэгэй үүсхэлшэд» — фоторепортаж. «КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ» — тобшо мэдээсэл, корреспонденцинүүдэй суглуулбари. «Хонишодой ажалай харюусалгатай хаhань хүрэжэ ерэбэ» — Б. Балаганов, Ф. Кауров гэгшэдэй статья. ТАСС-ай шэнэ hонин.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Областной партийна конференциин делегадууд тухай хөөрэнэбди» — корреспонденци, зурагланиудай суглуулбари. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүдhээ. «Правда Бурятии» газетэдэ харюусана». «Совет хүнэй политическэ болбосорол» — В. Васильевай статья (түгэсхэлынь гурбадахи хуудаhанда).

Гурбадахи хуудаhанда. «Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ». «Шүүмжэлэл ба шэнжэлэл». А. Леоненкын «Нэгэ актна баледүүд сценэ дээрэ» гэhэн статья. «Бүмбэрсэг дэлхэйн hонин» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаhаа эльгээhэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Шэнэ hонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо, баримтанууд» — нютаг нютагhаа абтаhан мэдээсэлнүүдэй дээжэ. «Спорт» — суглуулбари. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

СРЕДА, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Мультфильмнүүдэй программа. 10.35 — «Приключения принца Флоризеля» — телевизионно олон серитэй уран hайханай фильм (1-дэхи сери). 11.40 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.40 — Фильм-концерт. 13.20 — Шэнэ hонин. 14.55 — Дамжуулгын программа. 15.00 — Шэнэ hонин. 15.20 — Телевизионно баримтата фильмүүдэй программа. 16.25 — «Түрэл байгаалимнай». 16.45 «Ород хэлэн». 17.15 — «Горнистнууд, харюусагты». **Улаан-Үдэ.** 17.45 — «Байгал» программа. 18.15 — «Смольныйдохи Ленинэй кабинет» — киноочерк. 18.35 — «Баатаршалга» — телеальманах. 19.00 — «Зураг бүридэнь — наран!» 19.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 19.30 — Фильм-концерт. 19.55 — «Хүн ба хуули». 20.25 — «Приключения принца Флоризеля» — телевизионно олон серитэй уран hайханай фильм (2-дохи сери). 21.30 — «Время». 22.05 — Останкинай концертнэ студида уран зохёолшо А. Сафроновтой уулзалга. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 17.45 — Н. Жиганоывай хүгжэмтэ зохёолнууд. **Улаан-Үдэ.** 18.35 — Соносхолнууд. 18.45 — «Агитаторнууд ба политинформаторнуудта туhаламжа». 19.05 — Баримтата фильмүүдэй программа. 20.05 — Фильм-концерт.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр хойто районуудаар сэлмэгшэг байха, үглөөгүүр манан унаха. Һулаханаар hалхилха. Үдэртөө 22—27 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Бусад районуудта сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, зарим нютагуудта багаханаар саhан орохо. Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэдэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, багаханаар саhан орохо. Баруун-хойноhоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгоор hалхилха. Үдэртөө 15—17 градус хүйтэрхэ.

Январиин 15—16-най үдэрнүүдтэ бага үүлэтэйшэг байха, шииг нойтон орохогүй. Баруун-хойноhоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха хараатай. Һүниндөө 26—31 градус хүйтэн хоноха, үдэртөө 15—20 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Зарим районуудта hүниндөө 35—40, үдэртөө 20—25, тиихэдэ Хойто-Муяын дабаан шадар hүниндөө 40—45 градус хүрэтэр хүйтэрхэ.

Редактор
Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информация—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02322. Заказ № 11. Индекс 5901.